Аѳнаҵ ԥсаабуа ҵчӹмазарабуеі

рчхуӡҵрабуеі.

БОЛѢЗНИ ДОМАШНИХЪ ПТИЦЪ

И ИХЪ

ЛѢЧЕНІЕ.

Изданіе Управленія Кавказскаго учебнаго округа.

Общедоступный лѣчебникъ,
собралъ и составилъ птицеводъ-практикъ
В. В. Сабинецкій.

Перевелъ на абхазскій языкъ
смотритель Тамышскаго 2-класснаго нормальнаго училища
Д. І. Гулія.

Ҟарҩ—Тифлисъ.
Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ.
1910.

Печатано по распоряженію Попечителя Кавказскаго Учебнаго Округа.

Управленіе Кавказскаго учебнаго округа, стремясь отвѣтить запросамъ мѣстной жизни—дать населенію края возможность пріобрѣсти познанія и умѣнія, необходимыя въ домашнемъ и сельско-хозяйственномъ обиходѣ, организуетъ издательское дѣло по слѣдующему плану.

Пока взрослое туземное населеніе края не пріобрѣтетъ основательнаго знанія государственнаго языка—до того времени разнаго рода практическія руководства будутъ печататься также и въ переводахъ на тотъ или другой языкъ.

Изданныя, такимъ образомъ, руководства получатъ распространеніе и среди той части взрослаго населенія, которое не только не прошло курса начальной школы, но и осталось неграмотнымъ на родномъ языкѣ: распространеніе доступной пониманію массѣ населенія книжки произойдетъ посредствомъ чтенія ея грамотнымъ меньшинствомъ и, главнымъ образомъ, тѣмъ подрастающимъ поколѣніемъ, которое нынѣ проходитъ курсъ начальной школы и обучается въ ней.

Учащійся въ народной школѣ явится на первыхъ порахъ проводникомъ въ свою семью начатковъ полезныхъ знаній и умѣній, а тѣ родители, которые еще не прониклись сознаніемъ пользы обученія и воспитанія своихъ дѣтей въ школьной организаціи, видя воочію результаты ученія, сами собой, будутъ подвинуты къ школѣ, проникнутся къ ней уваженіемъ и любовью.

Къ числу такихъ изданій округа относится и настоящее практическое руководство «Болѣзни домашнихъ птицъ и ихъ лѣченіе» В. В. Сабинецкаго, перев. на абхазскій языкъ Д. І. Гулія.

Въ тѣхъ же видахъ Управленіемъ Кавказскаго учебнаго округа ранѣе изданы слѣдующія практическія руководства въ переводѣ на абхазскій языкъ: «Краткое руководство къ разведенію гусей» и «О разведеніи и откормкѣ утокъ. Искусственный выводъ (инкубація)».

Ізԥҵз іԥнҵҭ. (Отъ составителя).

Аԥнаҭ ҩсаа рчҵмазараԥуа рдҵрра маҵа іаҳаҷмачҵуп аҩсаа ранҷаразҵ; аҩсаа рҵхушҭраԥуа маҵа дҵук ҳнапаҵҵ іаіуам.

Абрі дҵук ҿіҵцҵхнҵ здҵрра маҵа іԥамлац, заԥараза-алакҵҵ абрі зҿазҵзкҵуа аҩсаа нҷаԥҷа іара іах ихҿірҵҩшуеіт, ҩҵԥк абрі адҵрра алаҵҷара арлашоіт, іаԥахҵу днардҵруеіт, хуарԥасҵҵ ірзҵԥалоіт.

Аҩсаа ззанҵу іуалҵуп ідҵрра зҵ аԥнаҭ ҩсаа ачҵмазара ірҵхԥуо. Аҩсаа чҵмазаԥхар ахуарԥа уаԥҵ еіԥоіт, іхазҵҵ ҩхасԥеіҭуам, ізбан акузар еҳарак ачҵмазараԥуа іанаамԥоу аҩсҵхуа аур—аҩсаа аҩсра уаԥҵ іаҷҵпҵірхар ԥалоіт; убрҵі анаԥҵс рчҵмазараԥуа аԥазша здҵрҵуа заа ішеіҿуеіт—чҵмазараҵҵ зҷҵрҷҵуам... „іанаамԥоу ҩсҵхуа аԥаҷара уаԥҵ ԥабаа інарбом“.

Чҵмазарас іаарҵзҷҵсуа зеҵҵ цхҵраасҵі хушҭҵгасҵі іԥоуп: фаҭ бзіала рҵрчара, азҵржҭ ҿҵц, аҩслҵмз ԥа сса, алашара раҷа, аҳауа ҷԥа, насҵҵ аҩсаа чҵмазаԥҷа зԥоу рҵԥра мҵцху іҷԥазароуп.

Аԥнаҭ ҩсаа чҵмазҷа рԥҵзҷа ірҵлгалазароуп ачҵмазараԥуа еҳарак іҿкҵуп аԥҵнҭ.

Фаҭ ҩҵрхагас аҩсаа рзҵ іԥоуп: акаҳуа іаҷаҭоу ах іара ацҵраԥуагҵ, аміндаҵ (миндаль), аландіш (ландыши), апетрушка (петрушка), скіпідар (скипидаръ), нашатір (нашатырь), креолін, ізфԥҵуа аԥҵԥҵн, аԥҵ; арахҵ аԥнҵуҷԥа

рѵжҵѵс ірзѐҕім, ба̀ша аӈѵ̀каҵѵ акутҕуà рзѵ̀ іҧѵрхà̀гоуп; лѵргà̀га хущѵ̀с ѵ̀рҧ рзѵ̀ ѵ̀і хуà̀рҧам, аһѵ̀ҺҕуА ішрѵ̀хуарҧоу ѐҧш.

Арі̀ схущҵѵ̀га щqѵ̀ аѐѵ̀ сарà сгѵ̀ іҧà̀м сагѵ̀лаланѵ ачѵ̀-мазараҕуа срхцазкап ҺА, ахà̀ еһà̀рак аҧсаà зѵргуà̀мцѵуанѵ аҧсаà нцацà еілѵ̀ркааҳеу ачѵмазараҕуеі рѵхущҵраҕѵ̀еі іаһà̀ іà̀шанѵ імаріанѵ̀ уаѳѵ̀ іхуаҕуаша рѐуп іанѵ̀сцаҕуа.

Абарҧ ахущҵѵ̀гаҕуа зеҵѵ іҧѵ̀сщаҳет, аҧсаà нцацаҵѵ̀ іщà̀бжазгует щхѵ̀ іащѵ̀рхуалара зѵ̀. Абарҧ арецѐптҕуа еһà̀рак аһаӈѵм дѵ̀уца ра̀хҵ езѵ̀згеіт.

В. В. Сабинецкіі.

Аҧ̀хаҵѵі àжа. (Предисловіе).

Аҧсаà ірчѵ̀чоуп чѵ̀мазара рацà. Іанѵ̀чмазаѳу уаѳѵ̀ ігѵ̀ іà̀блраҵѵ іqалѐіт, ізбà̀н àкузар рѳѵ̀зца ідѵргуà̀мцѵуеіт, рхѵ̀ рцѵ̀мҕѵрҵуоіт,—ізҵѵ̀у арі̀ ìла іабѐіт, аха ѵ̀с іһѐіт: дасѵ̀у рразqѵ̀ ізахѵ̀ҧом ма іҧсѵ̀роуп ма інхà̀роуп. Убрѵ̀і аqнѵ̀ҵ аҧсаà чѵ̀мазаѳҕуа рѵ̀цһаҕуа цхѵ̀раада зхѵ̀ іазѵнхà̀з інкѵ̀дһалоо-аакѵ̀дһалоо à̀шҧа іҧѐуп, ігуà̀qуоіт, еҵѵҧсуѐіт цхѵ̀раада, хущҵрà̀да.

Акутѵ̀ рацà ахѵрзанѵ̀у ра̀ҧ̀ха̀за ічмазаѳѵ̀мхаразѵ-рѵ̀ҧрà бзіаҵҵѵуп. Акутѵ̀-ҧра зеҧшрà̀заалаҵ-іцҕазааро̀уп, аҧшѐ-іѳасѵрҧа à̀мамзароуп. Аһà̀уа арѵ̀цҕага à̀мазароуп (вентиляторъ). Тцацҕѵ̀с ірѵ̀мазарцѵ ѐіҕіуп аqѵ̀нӈ ма аторф (торфъ) хѵхнѵ̀; абрѵ̀і à̀шҧахҵѵ̀і іаҵѐіҕіуп, рѵ̀тца баразѵ̀і іарѵцҧхаразѵ̀і рдѵ̀лтра рхѵ̀ à̀мqѵшразѵі. Акутѵ̀-ҧра мцалà̀ іумѵрѵцҧхà̀р іаһà̀ ѐіҕіуп, ізбà̀н àкузар арі̀ анаҧахѵ̀у іанчмазаѳѵ̀у à̀уп ра̀лѵргаразѵ. Акутѵ̀-ҧрà-qнѵ̀ аҧхà̀ра інеібѐіҧшѵзароуп. Убрѵ̀і аqнѵ̀ҵ акутѵ̀-ҧра іурѵцҧхацар-рѵ̀нѵіаірҧаҵѵ убрѵ̀і іà̀ҕунагахарҵѵ-ѐҧш іҧхà̀зар ауп. Арі̀ мѵцхѵ̀ща уаѳѵ̀ ìмхабоіт, ахà̀ аҧсаà à̀аза̀ѳца зѵҧсаà цҕà̀ ірзѐіҕіузеі ірзеіцѐузеі-ҺА ірѵ̀цклаҧшҳеу ірдѵ̀руеіт арі̀ ішхуарҧѐу. Шежѵмҧà̀н акутѵ̀-ҧра ҧхà̀ акутҕуà ҧѵ̀цнѵ аһà̀уа хщà̀ща іанцѵ̀лà̀лаҵ еіӈѵ̀ҧза еікуагѵ̀лоіт, угѵ̀ ірѵцһанашарҵѵ̀ ѐҧш рцалаҧшѵ̀ра qалѐіт. Іанѵ-ҧхà̀роу ма рѵ̀нѵіаірҧа анѵҧхѐу еібà̀рѳѵ̀уа ішҧас-шҧà̀суа рхѵ̀ ргѵ̀ ѐігурҕоо іqалѐіт. Акутѵҕуà адаҳѵ̀ à̀qазара іà̀шцѵлоу à̀ҳҧа ѵ̀і à̀qара іацщѐм; аҧрà ҧхаѐѵ̀ іҧакѵ̀з ра̀кузар

àхҕа ірдѵрраҭѵ ірԥѵрхàгахоіт: іqѵіԥхоіт, егірфòм, акутѵ-жԥуа рцарà ԥпакуòіт, ачѵмазара рѵзнарцѵсуèіт, іанàԥунагуа ахущҭрà рмòур рàлѵргараҭѵ цҕòуп.

Абрѵі хѵх ішѵсҺаз èԥш аԥсаà ргуабзіара-зѵ рѵԥрèі рѵнѵіаірԥеі дàара бзіа іцԥàзароуп. Акутѵ-ԥрà àшѵԥусан ма ѳѵнҭ-рàqара акір ахіуӣѵроуп.

Дзѵѵсԥзаалакҕѵ аԥсаà ззанѵ зàа ікутѵ-ԥрèі рѵнѵіаірԥеі рҿѵ чѵмазара qамларазѵ àхущ азѵqеіцароуп; уі àла іԥсаà ачѵмазара іацѵіхчароуп, нàс àуп дàра рqѵнҭ іарà афеда (аԥар) данàԥугуԥѵша.

Аԥсаà рѵгуабзіара зѵ іаԥахѵуп: дѵук іхщàщамкуа àдҕѵл ѳа, аԥрà бзіа, аѳнѵцqаҕѵ аԥнѵqаҕѵ бзіа цԥàра, аҺàуа цԥа ԥша ѳнарсрала (провѣтриваніемъ), дѵук іԥхацàмкуа азѵ цԥà ірѵгѵмхакуа рѵԥара, рѵжҭѵс азѵ ірѵзгѵлоу àԥхѵн мшкѵ àла ѳѵнҭ àԥсахрала, èіԥшѵм àфаҭ бзіа. Абàрԥ зеҕѵ аԥсаà ачѵмазара іацѵрѵхчоіт, ѵі анаѳѵс арі хущѵс ірѵхуарԥахоіт ачѵмазара ҿѵкԥуа рqѵнҕѵ.

Арбаԥ аԥнѵqаҭѵі аіҿарҭѵра ахуԥаԥуа рѵхзԥуа.

(Названія наружныхъ частей тѣла пѣтуха).

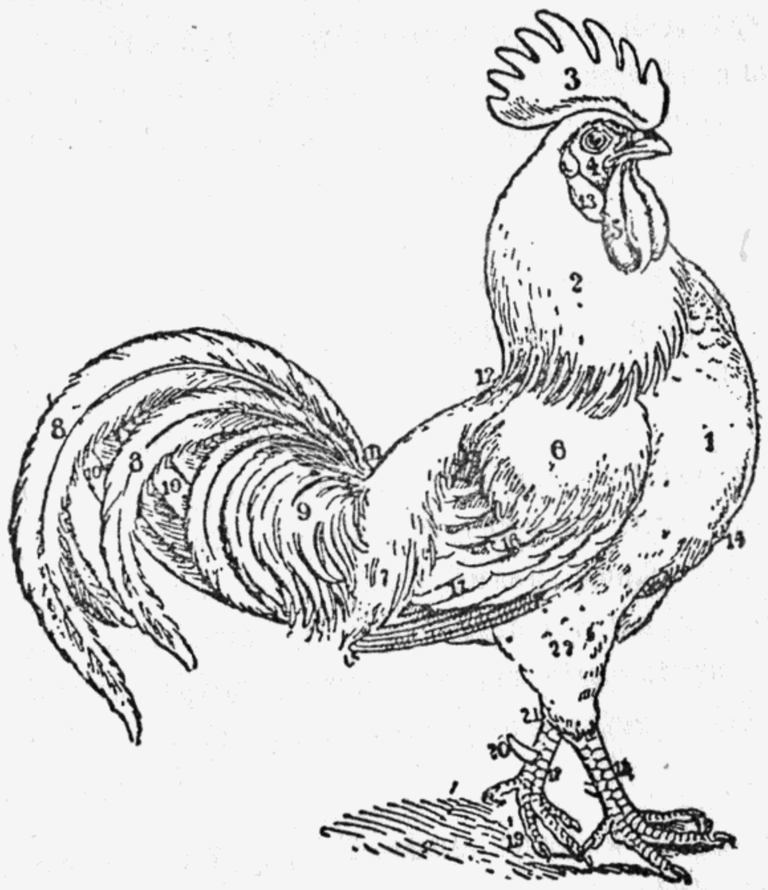

1) Ашԥѵ (агѵ), 2) Аԥрѵцԥуа, 3) Аіка, 4) Ахѵіҿѵ азԥԥуà, 5) Ажàка (цаqаҭѵі аіка), 6) Азжѳа ахѵ, 7) АмаqҿаҺàра ахѵцԥуа, 8) Магàна-ԥшра ацѵхуа ахѵ, 9) Амагана-сса ԥшрà ацѵхуа ахѵ, 10) Аԥсqѵ хѵцԥуа, 11) Апѵху (акуадѵр), 12) Абԥа, 13) АлѵмҺа акѵлԥàра, 14) Агу (ашԥѵ), 15) Аԥрѵга мԥѵжѳаԥуа, 16) Амԥѵжѳахѳàга аху-àуԥуа, 17) Аԥрѵга мԥѵжѳа кàҿԥуа, 18) Ашахуàр, 19) Ашацкàраԥуа, 20) АшаҺѵрзаз, 21) Ашамхѵ, 22) Амаха (ауàҭа).

Акутѵ аѳнѵ̀ҷqаѣѵі ахуҕà àіҿарѣѵраҕуа.
(Анатомическое строеніе курицы).

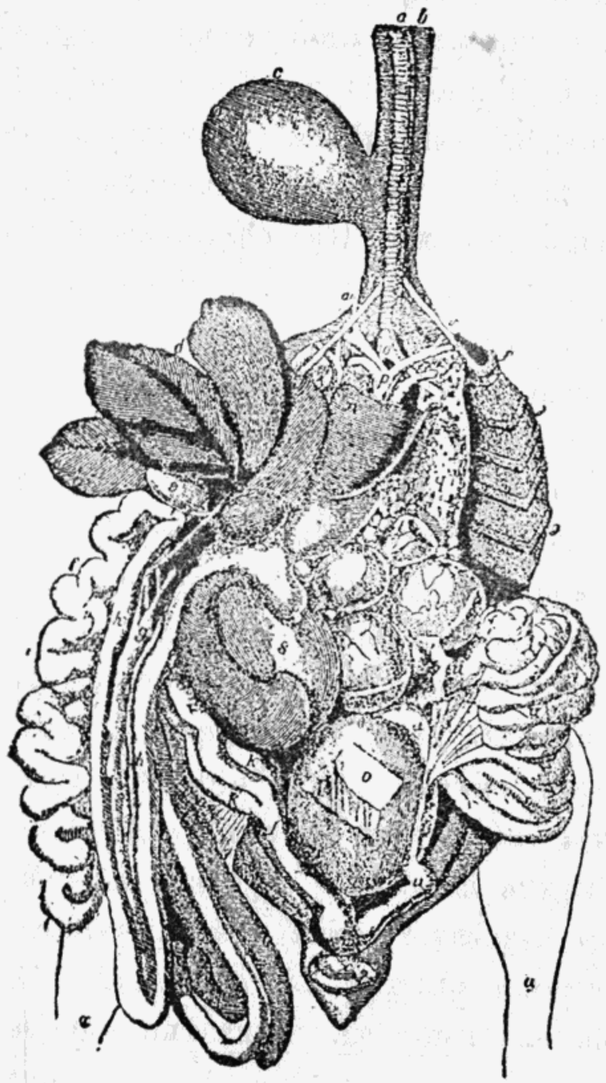

a) аҕсѵ̀ҕ лага-ѳàгага аqѵрqѵ̀, b) ачѵ̀с qѵрqѵ̀, c) ачѵ̀qу, d) агуаґà, e) агуаґà àз àманѵ-іацѵргòу іахàлалоо, f) агуаґà іацѵргòу àхҕа аҕàй іацѵргаҕòуі, g) іàлалоіт ѫàѳа маца ҟатеі, h) хѵ̀х̆ іѳàхоуп, ѫàѳа маца ҟатèі інґоіт ҟатеі пала, i) ìлащҕоу рѵ̀ла, kk) ìщпоуі іàшоуі, l) ҟатèіҕуа рѵ̀ла, àвараx̆ аарѩ̀уп. Ажàща мàчҕуа, m) абѫ̀ѵ (зҕѵ̀ҷуа) qѵрqѵ̀ àцаqа, o) агу̀, u) аѿанѵ̀qугага матахуҕуо àманѵ абрà іàлцѵуеіт: іàша ѿа цҕа нѵ̀qугага, p) арѵ̀ҕараx̆ арѵҕѩà ѿà нѵ̀qугага арѵ̀мараx̆ àмгуа ѿà цґа нѵ̀qугага; арѵҕѩаҕуа. qq) Арѵ̀сса еізѵ̀рѩага, r) аѫѵ̀щѣґѵ, s) аҕàѿҕуа хучѵ̀к àвараx̆ іаарѩ̀нѵ̀. Акутàґ̆ ҕрà акутàґ̆ ссаҕу̀а рацанѵ̀ іҕанѵ̀ ҕàса іанҕѵсѵу̀а іхучнѵ̀-ішкуàкуанѵ ідѵ̀ҕуанѵ-іѳеѫҕуанѵ̀; іҕацѵ̀ àрҕмаq хучѵ̀ t) акуҕàґ̆ҕуа зҕѵ̀цѵз. Кѵ̀рґ̆ара інàрхуа-àрхоу акуҕàґ̆ ѣарҕа ѫпà, uuu) дѵрѳàґѵх іаарѩ̀уп àвараx̆ хѵ̀х̆ѣѵ̀ ахѵ̀ акутàґ̆ іщѵ̀-

заx̆ ірхѵòуп. Цаqà àнаҕара еіѳѵ̀хѵуп: абрàqаґѵ уаѳѵ̀ ібòіт уà іҕòу кір шкуàкуа ца зхàлаx̆оу акутàґ̆. Акутаґ̆-ҕра аґ̆атèі лащѵ̀ àманѵ ацàрҕа іҕалоіт, w) аґ̆ѵ̀лцѵрҕа кѵлґ̆ара, x) àвара хуҕаҕуà, yyy) ауàтаҕуа, aa) ахуагасҕà анѵ̀уп.

Àла х̆аà. (**Болѣзнь глазъ**). Арì мà àіҕуҕара, ма асàба, мà àҕсѵлѵмзхѵҕсàлара, ма аґ̆ѵ̀ хѵ̀слара іахґ̆оіт. Аіhàрак, àла х̆аà агìрҕ ачѵ̀мазараҕуа ірѵхґ̆òіт: аqѵ̀рq х̆аà (дифтеритъ) àіхачра, àіҕракра... Арì ачѵ̀мазараѣѵ àла àблра іалагоіт, (восполяется) аѿà хѵ̀ґ̆алоіт, àлацаҕуа чѵуèіт. Іанàмҕоу уаѳѵ̀ ахуґ̆ѣра дàлагар ілащхауàм, акѵ̀ мащѵ̀рла іхѵ̀мѵкшалазар. Арì аx̆аà іарѵҕуҕуàр, ҕàса ішкуàкуаза, іказкàзуа àлаҕѵрз цѵуà іàлагѵуоіт, àѿҕаx̆ іазѳàжнѵ, àлацаҕуа еімачàбуа, аґ̆аx̆ѣѵ àбҕазж èіҕш іàҕуҕсанѵ іqалуоіт. Аqѵрq х̆аà ма даѳà х̆аàк іахґ̆анѵ ìqалуа àла х̆аàзѵ інѵ̀qѵргоіт абрѵі èҕш ахуґ̆ѣраҕуà.

Ахуѣ̆рà: Àлаҕуа зѵ̀ла іѲѲаѣ̆ѵ̀уп, нàс іҕѵѲѲаазароуп: ачèі мhàґ̆ 1/2 атсà ѿаҕар (свинцовый сахаръ) àґ̆ца àзна азѵішхèу іҕаҕсанѵàла. Аx̆аà лассѵ̀ імцàр-іщàбжазгоіт: арабґ̆ѵ̀ іаіларшнѵ̀, іаàцѵухѵуа азѵ̀ àла àлаҕуа ѲѲаѣ̆ѵ̀уп (х—чèі мhàґ̆к арабґ̆ѵ̀ ҕѵ̀хаа аґ̆ѵ̀цак àзна азѵ̀ àла еіларшѣ̆ѵ̀уп). Алаҕуа амалhàма (вазелинъ) рѵх̆ѿѣ̆ѵ̀уп, іщѵ̀р—ацінк хуша (цинковая мазь) аx̆ѿѣ̆ѵуп.

Аіка чѵ̀мазара. (**Болѣзнь гребня**). Аіка шкуàкуа. I. Арì ачѵмазара èіҕшѵм ѳx̆аàк ірѵхґ̆òіт. Акѵ̀ аѳнѵ̀уцqа àхуа èҕш зѵҕсѵ̀ ҕòу акѵ̀ (паразитъ) аҕрàзар, агì аѿà мàчхар. Акутҕуа іучàхцар, ма аҕѵ̀ҕ іцаакнѵ̀ іцґ̆ам, цґ̆à ілашам іҕахар ічмазаѳхòіт, ірѵ̀х̆уеіт „аіка шкуàкуа“; іqазцоо аѿà мачрòуп. Арì ачѵ̀мазара іахґ̆анѵ акутѵ̀ аіка àqаҕѿра ацѵ̀зѵуоіт, ахѵ̀ àцѵрцѵрра ахґ̆òіт, àла хуаѿхòіт, алакѵ̀ца ҕащòіт, àмаха ѿаха зеґ̆ѵ̀ куадахòіт. Абрì èҕш ачѵ̀мазара зѵх̆ѵуа акутҕуа àнѵіаірҕа ҕбаанѵ̀ ірòур, ахуача мàчаҕуа (зѵҕсѵ̀ҕоу) аhаскìнѵі меігзарàхда ірòур хущѵ̀даґѵ ібзіахуоіт.

Убрѵі анàфс аԥсааԥуà ірҿаԥа акуàц рѵԥузԥаша àфаҭ бзіа. Акукубаа чѵмазара акукубаà-ссà, àхуа ссà зѵԥсѵԥòу башà лалà уафѵ ізѵмбоо èіԥшѵу, іахԥоіт,—ізлàрдѵруа абрі àлоуп: хѵхҭѵі ԥаԥаҭѵі аікаԥуа рѵԥнѵі алѵмһа àшаԥаԥуа рѵԥнѵі іàԥунаԥсоіт ԥаса іԥаԥш-ԥаԥшнѵ, мà іԥѵшнѵ іссанѵ, нàс хуԥѵ-хѵԥла ірѵзһауа еілàлоіт, шапѵкнѵ іԥалòіт, нàс еімàзакнѵ ішкуàкуанѵ, ма іԥѵшнѵ іԥаԥанѵ іԥалòіт. Абрѵі àшԥàх арі ачѵмазара ірласнѵ іахзòіт ахѵ ахуда, знѵ зѵлаҭѵ аԥèі-жѵі зехѵнԥара, аіһàрак аіка ашаԥа. Арі èԥш ачѵмазара іаразнакѵ іурнардѵруеіт ішчмазарà-ҿкѵу, ашà мàчра іахԥàз шàкум. Арі аҳаà іанèмҿханаклаҭ аԥсаà даҿà фафѵк аанàхуоіт, ахѵ еілагѵлоіт, іфòіт, іԥѵԥòіт, іԥѵҿҿуòіт, ашԥàхѵ ікаԥсуà іàлагуоіт, ажѵ бԥàзкха іааԥшѵуà іàлагѵуоіт,—аԥсаà ірѵгхѵуоіт, іԥѵкукуанѵ іԥахуòіт.

Ахуԥҭра: аікаԥуа ахѵіҿѵ есѵмша іахшлаҭѵуп àхуша абàс àла іԥаԥоу: хуԥàк абензін (бензинъ) хушà, 20 хуԥà àразн зѵ шкуàкуа хушèі (бѣлая ртутная мазь) рѵла, нàс іԥалоҭѵуп сапѵн фежла (зеленое мыло) зѵрԥуàндала.

Бзіа іàхуарԥахуоіт ԥаса аҳàа аназԥѵсуа Е. В. Багговут ìхуԥ „Акарін“, хус мàнаԥк àԥуп куалàԥк (ц. флак. 1 рубль). Алѵргара àлшоіт аҳàа ахѵ іàфснѵ ахѵ ахаԥу аԥèі жѵі àх іԥаàнза. Уах аҳàа анԥалàк хуԥѵ àмам. Ішнѵ нàԥ ікажҭѵуп, аҿкѵ аґѵрԥ аԥсаàԥуа ірмѵхразѵ.

II. Аіка еіԥуаԥà (àіԥуаԥа еілѵԥԥà)=(черный гребень или черная плѣсень). Арі èԥш ачѵмазара макàна даàра імàчѵуп.

Сарà схаԥа фѵнҭ саԥуԥахеіт арі еԥш ачѵмазара рѵхуанѵ іспаніàҭ кутԥуà.

Арі ачѵмазара дѵргас іàмоу убрі-оуп: ԥàса іссанѵ мак (макъ) àзкла іаԥаранѵ àхуз èіԥш іàԥунаԥсоіт, àшԥàх агурԥуд-жла іаԥаранѵ іазфеж-ԥаԥшнѵ, еіваххнѵ ԥратԥàс іжпанѵ іԥанѵ; àрԥ аԥраԥуà ірласнѵ іаз ԥѵш феіжнѵ àбԥазк ахаԥòіт.

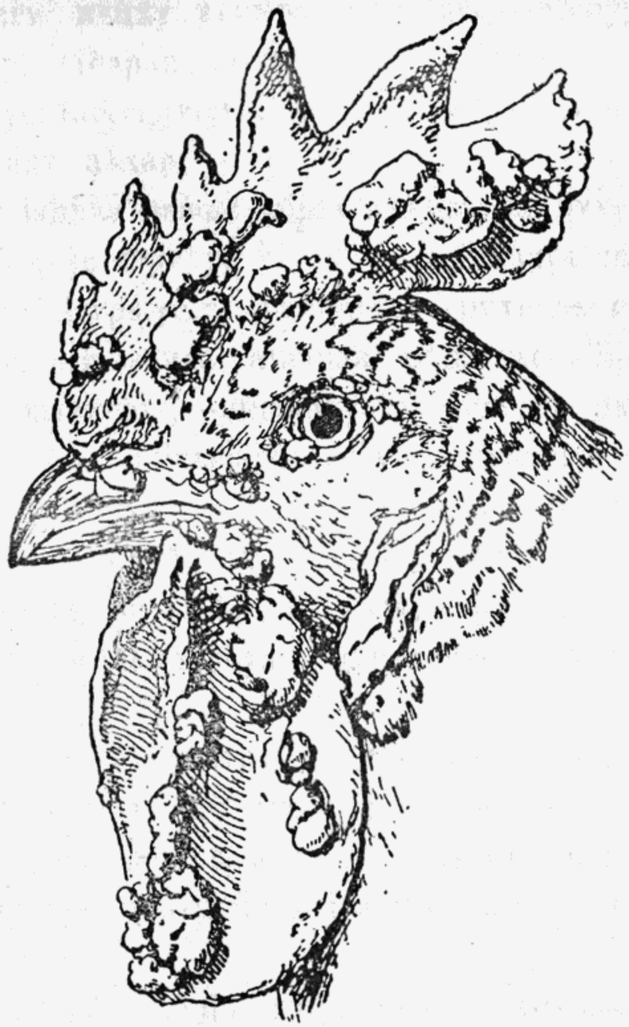

Арбаԥ аіка хабжра чѵмазара зѵхѵуа ахѵ (голова пѣтуха, пораженнаго гребневой паршей).

Алѵргара (лѣченіе): аҳàа аҳàмоу іахшҭѵуп абàс іԥатԥоу àхуша: хуԥàк акарбола ԥѵԥѵі (карболовая кислота) 20 хуԥа акал сапѵнѵі; àбԥажԥуа àмрѵцԥаҭѵуп.

III. Аԥсаà рҿѵтԥàх (Афты птицъ). Абрѵі ачѵмазара іжаһоо аԥсҭԥуа ршапѵ інàнагоо àуп ідзѵрхѵуа. Арі ачѵмазара акутԥуа ірѵлнахуоіт хѵхҭѵі ԥаԥаҭѵі рѵікаԥуа, рпѵнԥа афнѵуԥԥа хѵх, рѵлаԥа рѵԥнѵ, рҿѵ афнòуԥԥа, рԥѵнԥаԥуа рѵԥнѵ, ршапԥуа рѵԥнѵ ашраԥуа рèіԥш. Арԥ ашраԥуа дѵук ідѵухауам, ішкуàкуанѵ азѵ èԥш іԥанѵ іԥалоіт. Аԥуачаԥуеі

аqѵзӡуеі арі ашраӡуа рѵзцѵрцѵуеіт ӡàса рӣапѵ аԛаqараӡуа рѵqнѵ, àӣӡах рѐѵ аѳнѵутцqѵеі рӡѵнцаӡуа рѵqнѵі. Аіhàрак арі ачѵмазара ахàла ірѵлгѵоіт 7—14 ммѵ рѵѳнѵутцqа.

Арі ачѵмазара заqà qалàкѣѵ аӡсàа àрцѵрԛуеіт, аӣапѵ щѵуà іàлагар; аӣӡах ашòура азцѵсуòіт, аѐѵца бааӡсхòіт, ацараѣѵ еіӡàнакѵуеіт.

Алѵргара: ашрà ахѵӡжоò іахӣѣѵуп акѵ àла ѳба інадѵркнѵ хӡа рqѵнза процент аӣаб ірзѵӡнѵ (отъ 2 до 3 процентнымъ растворомъ квасцовъ).

Агуаԛа чѵмазара. (**Болѣзнь печени**). Арі зѵхԛоо аіhàрак àз адаӡуà рѵуащщѵра-харòуп акатèі чрà іахԛанѵ,—іарѣѵ іазѳèіжнѵ іqалòіт,—імаріòуп адѵрра ахѵ ахàӡум іàаӡшѵуа ацеіжѵ ала: àікаӡуарѵлѵеі алѵмhа àӣаӡаӡуа рѵлѵеі. Арі ачѵмазара аѐараӡуа-агуаԛа ӡсѵлацахара іахԛанѵ ірѵхѵуеіт, аӣапѵ àіцѵхѵрӡа анѵіаірӡа ӡбаанѵ ізмàм. Абàс арі еӡш ачѵмазара зѵхѵз, анѵіаірӡа ӡбаанѵ ізмоуз, агуаԛà ӡжòіт, аӣа аӡрàлоіт, іаѣѵӡсѵуоіт. Убрѵі аqнѵѣ іàӡунагѵуам аӡсаа мѵцхѵ арӡсѵлара, акѵрѐацара; нас анѵqуарӡа ӡбаанѵ іàмазароуп. Азѵ хучѵк іазԛѵԛща іаржлазар іацнахчоіт арі ачѵмазара (азѵ дѵрԛԛѵуоіт іаармачнѵ цаà-ԛѵԛѵла). (Вода подкисляется слегка соленой кислотой).

Алѵргара: аӡѵхаза іаӡахѵуп àфаѣ ӡунагала; мѵшкѵ ѳѵнѣ реіhà крѵ аѐацаѣѵм,—убѵсqанѣѵ іqуатòу àфаѣ аіhарак ацікóріа бӡі асалàт бӡі àлакнѵ (цикорій и салатъ); ацѵраӡуа (зерно) мачнѵ іàӡаѣѵуп.

Аѳнутцqа іаржѣѵуп апрова ӣаӡà ршнѵ (апроваго корня) ху-гранк 100 гранк азѵ аѐѵ (5 гр. на 100 гр. воды).

Болѣзни головнаго и спиннаго мозга . . . . . .

Ахѵі аqуàqуа баѳѵі рбѵѳлашаӡуа рчѵмазара іахԛоіт аӣà азцѵсра. Мѵцху аӡсаа ррчарà мѵцху аӣа рѵзнартцѵсѵуèіт. Аӡсаà іанеіԛуӡоо мà даѐакѵ іахԛанѵ аӣа рбѵѳлаша іазцѵсѵуèіт. `Ас рѵхѵеіт àрцнеі àрбаӡі реіԛуӡа-

ра анаѳсѣѵ мѵцху àѣѵжра, àхѵнhра,—ашòура мѵцху іахԛанѣѵ (арі аіhарак ірѵзцѵсѵуеіт іаѣрӡѵрхàгѵоуп аqѵзӡуеі агуагуӣуеі (аԛщѵіщѵіӡуеі) ѳѵмчѵбжа рхѵцаанца, мà адѵахѵ ала рхѵ акѵ аàхар.

Хѵх іàhhаз анàѳс абрѵі ачѵмазара рѵхѵеіт àрбаӡ ѐàраӡуа. Урӡ ѵс ізрѵхѵа ѵі азòуп, àрцпаӡуа іанрàӡуӡуа арбаӡ дѵуӡуа ідѵрщуоіт, ірхѵрцоіт,—рѵхшѵѳ еілагуòіт,—еѣѵ рнѵӡшуòіт-знѵ зѵнла; аіhарак рѵла агѵ іӡбаахѵуоіт, знѵ зѵнлаѣѵ іӡщахуòіт,—еіцаԛахуоіт рѵхудеі рхѵі, рхѵ кнàhахѵуоіт. Арі ачѵмазара зѵхѵа дѵрѳàгіх алахàц гіжуа іàлагѵуоіт, іахѵгѵлоу іѣѵж-ѣѵжуа, аӣапӡуа ӡѵԛӡѵԛуа іqалуòіт. Арі іахԛанѵ ідàгуахуоіт, àлагу ӡбаахуòіт, іԛѵргуалкуоіт іагіӡсуоіт. Арі ачѵмазара рмѵхѵразѵ àрба ѐàраӡуа мѵцху ашòура іàмкѵроуп, àцагѵларӡеі àцаѣарӡеі ащӣѵра рѵмазароуп.

Арі èӡш ачѵмазара зѵӡсаà рѐѵ іцѵсхèу іàрба ѐараӡуеі іàрцнаӡуеі мѵцхѵ рӣà зѵрцѵсѵша àфаѣ рацанѵ ірѵімӡаларoуп рèіӡуӡара аàмӡа іаназàаігуахалаѣ; іамѳоуп ідѵіржларазѵ азѵ цаà-ԛѵԛѵла ізѳанѵ, арі ачѵмазара азѵ ірѵхуарӡахаразѵ.

`Алѵргара: Абрѵі ачѵмазара шазцѵслаѣԛԛа ащѵпѣàр асѵ ззаау азѵ, ма аԛѵӡуреі ма ачà іангѵлалаѣ ішѵӡшӡоу іцѵхнѵ ірѳанѵ (солода) іззааӡсалоу ізаашпѵ ахѵ ѵрбааза-лаѣѵуп. Ахà èіӡіуп аіhàрак іпанѵ, ірѵӡӡанѵ, еізакнѵ ахѵ іàӡуѵозар. Арі àqацара маріòуп: аӡанаѣѵ іпанѵ іргуàѳанѵ акран (кранъ) àӡанѵ агутапèрчатѣ (гуттаперчевая) ігуàѳоу ацраhанѵ, анаʒараѐѵ алѵхуӡа èӡш ахарӡанѵ; акрàн àла акаучѵк (каучукъ) арѵӡуӡуара àла ікѵлсуеіт азѵ ірѵӡӡанѵ, алѵхуӡа іàлснѵ. Арі èӡш апѵqауцоуа азѵ зӡòу àмаѵаху ԛàрà ікнауhауеіт. Абрѵі анàѳс іàӡунагоіт аѳнѵутцqа арѵцӡаразѵ іàржзар лассѵ іаӡѵрхàгахаша аратга—аіhàрак èіӡіуп ѳѵ мhàԛк (ачèі мhàԛ) акастòра хушà (косторовое масло) арѵбак азѵ.

Абрі іаԥԥаҵуп дԥоаҳіх афаҵ бзіа, нас ічԥмазаоуԥу аԥсаа ілаԥԥоу іхԥԥашоу аԥуԥ амазароуп.

Акапԥаԥура-ԥа. (**Бородавчатая кожа**). Арі іашанԥ ачԥмазараԥуа іузрулаԥхазуам: агуагушԥуа зеиԥ ірухуеіт.

Аоумз рзу ма ахумз іануԥулоо акрофара ргуамԥхоо іқалоіт агуагуш ҿараԥуа, рԥхԥуа шԥуа іалагԥоіт, хучукиԥ іазчԥуоіт, аԥԥах іазԥурԥуоіт аканԥаԥура. Арі ачумазара анахуа аԥсаа іԥхуоу ібоу аԥуԥ іԥакԥзароуп, афаҵ хԥрhага-ла ірчалазароуп.

Алԥргара: Іарзкҵуп аратга—2—3 чаі мhаԥ акастора хуша (касторовое масло). Аху амалhама ахԥлаҵуп.

'Амгуа ԥуш. (**Брюшная водянка**). Арі ачумазара усқак аԥсаа ірухԥалом. Арі зухуа шԥқалоо абас аup: акутҵ аоузԥа ірулԥнԥ інуқуа іалагуоіт, ануқуара аԥумԥуп, амгуа дуухуоіт. Ачумазара іаарԥуԥуазар амгуа мԥцху ідуухуоіт, іара аԥсааиԥ аԥурҿура іалагуоіт. Аіка аqаԥԥра ахԥзааԥам іанеібгаз еіԥш. Амгуа укур іqуатоуԥа іqоуп, іара аԥсаа ханԥахуоіт. Акутҵ чумазԥуа ірқанҵ азҵ рԥрурхуроуп.

Алԥргара: азҵ аԥрухразԥ ачаԥҵ ԥарҵ умазароуп. Іԥqаҵуп 1½ ма 2 діум раqара аԥулԥурта іаатԥакнԥ; амгуаԥа аԥаqаԥқа. Хԥхҵі аԥа ԥԥаала іԥqаҵуп, нас даеа ԥак ааԥшуеіт азҵ анадԥуԥуалалаҵ аԥата еԥш. Арі аԥа іанԥуqалаҵ азҵ ԥужжуеіт. Акутҵ ԥуԥрак унапҵ аqнҵ іукузароуп, азҵ ԥунч іԥараҵ,—нас акутҵ аԥапҵ іԥургԥулаҵуп, амԥԥузжоа іанкнҵ, сԥіԥԥандазhа аеанарԥхxалаҵ іааанхаз азиҵ ԥужжуоіт. Ахҵ рqучҵуп дара, нас амалhама (вазелинъ) ахԥшҵуп. Аԥqасԥа захҵуп гурзала (іԥшум) бԥрфун рахуԥла. Іанԥузахлаҵ аԥԥахиҵ зҵ ԥуԥк ԥужжуеіт, аԥԥах зеиҵ еіхсԥԥуеіт.

Акутҵ іаржҵуп 2 ма 3 чаі мhаԥ азҵ рqуанда аконіак (коньякъ) алатанԥ, аоунԥуԥqа іаршԥшразԥ. Нас іԥԥоу

акҵ іԥаркԥуеіт хумш раqара, амш анԥԥеу акур аамԥа. Акутԥуа згуаԥа зԥхуа знҵ зунла аԥуш анахуаиԥ qалоіт. Аԥсаа арі ізаhhаз ахаа амамзар дуук мԥрԥукуа ібзіахуоіт.

Аԥаԥуеі акут-хуфаԥеі. (**Вши и пероѣды**). Акутԥаԥуа ԥоа змам акутԥуа ндԥрԥоіт, аха іанаамԥоу ішаԥунаго ірԥԥазар дуук іԥарԥам. 'Арԥ аԥаԥуа убрԥі аqара іссоуп, ала аԥхԥраа аумԥар іузгуаԥом. Аша апԥрзклаҵ аqаԥш-ԥушра хуаԥԥшҵу аархуоіт, акаԥа кур еіԥшнԥ, іара убԥрԥ рԥіԥшԥqаиԥ рԥфоҵ ԥиоуп. Арԥ акут ԥаԥуа убрԥі аqара іраԥанҵ іеԥіоіт, даараиԥ акуԥкуа дԥргуаqуоіт, рша рԥлԥрхуоіт ажҵ-qантазра аqнԥҵ, анаосиԥ алԥмhа агуаоара іԥалоіт,—ахаа мԥцхҵ рԥздԥрԥцԥсуоіт, іаиахԥԥсааԥоіт. Ѳԥнла акаԥаԥуа рԥіԥш реԥрԥахуеіт, уахԥла ірԥзԥурԥцԥуеіт, шаанза ідԥргуаqуоіт.

Аԥаԥуа акутҵ ԥраеԥ реадкԥланԥ іахԥqоу гуаԥанԥ абԥааhа апарафін (парафинъ) ахԥшҵуп, нас абас іqаԥалаҵуп; 2—3 мчбжа рԥшԥах акутҵ-ԥра аоунԥуԥqа кірла ішԥхлаҵуп. Арі даара акутҵ-ԥра арԥԥқоіт, акраамԥаиԥ іазхԥуоіт. Акуара ԥслԥмз ірбанҵ ахуеі (древесной золы) іраԥанҵ іумазароуп,—акутԥуа реаларкуабаларазԥ,—реахдԥрԥщоо рԥаԥуа рхҵ іалԥщанԥ ікаԥсоіт асабеі аԥслԥмзԥі анаqуԥщоо. Аԥслԥмзԥі ахуеі ԥсахлоҵуп есԥ-мчбжа.

Ахҵ-ԥа. (**Перовая вошь**). Арі ҵі аqара іԥԥрхагам аԥсаа рзҵ, агірԥ аԥаԥуа раqара, ізбан акузар, аԥсаа іара ахалаиԥ іалнахуеіт, убрԥі анаос ҵрԥ тарԥас іахрԥмоу ахҵ аҿоуп, анаос ҵрԥ дԥукиԥ іҿԥіом агірԥ аԥаԥуа рԥіԥш. Арі аԥа qаqоуп, баша лалаиԥ уаоҵ ібуоіт, ахҵ іалоу аԥа еіԥшуп.

Арі ачумазара азҵ іхуарԥа дԥуп акамфора (камфора) qуаqуанԥ іххнҵ ахҵ іалатhалазар, аіhарак амԥԥзжоаԥуа рԥԥаqеі ахудаҿԥі апԥхуаҿԥі ахԥԥкуакҵн аԥаqԥеі, аԥаԥуа

аіhàрак убрàqа ҭàрҧас èіҧарҿоіт. Ахӷ-ҵà хӷла іҵòіт, нас ахучà. Аҵà іаҧуланѵ іахнѵqуо акутѵ аргуàмҵуоіт, àрҧ аҵаҧуà ҧѵҧк іраҵахàр, ізѵҵом аҧсаà, алабаҭѵ ізѵҧуҭом, аҵàрҧаqѵнҭѵ ізѵхҭàлом.

'Алѵргара: Арà зѵзбàху hhаҧуàз рнàѳс àрҧ аҵаҧуà рнѵрӷàгас ібзіоуп ахӷ іàлаҧсазар ібзіоу àӷам порошòк (персидскій порошокъ) атѵѳша хуаҧшҭѵ, ма ірѵҧҧанѵ іҵѵҧхнѵ іàлаҭазар абàс іqàҵоу ахуҵ зѵҵкубàрҧуак àлаҭанѵ хуҧак анìса хушà (анисовое масло) 20 хуҧà прованҭ хушà еілаҵанѵ (прованскаго масла). Даàра ірѵхуарҧоуп дѵрѳàгіх абàс àqаҵара: аҧсаа арі èҧш аҳаà змòу рҿамхѵ ібжàркуеіт, ахӷ іѳаханѵ ҧҿаàла іаҳѵрҿуеіт порошок аборна ӷѵӷѵ (борная кислота) аҵà зеҳѵнӷара. Дѵрѳàгіх абрìҭ бзіоуп: (ачèі мhаӷ àзна аборна ӷѵӷѵ ачèі ӷѵца азѵршѵ іалаҭанѵ) ҵѵҧхнѵ іàлаҭоіт ахӷ, àхуҵ анѵхҵаҵалаҭ.

'Арба іàжхеу àшѵҧусан хѵнҭ àлаҧшра аҧахѵуп, ізбан акузар, ӷрҧ рѳѵдрѵцӷом, аҵаҧуаҭѵ рѵмгуаҵаqнѵ рѳèізѵргоіт.

Аху ркукура. (**Выщипываніе перьевъ**). Арі аҳаà рѵзҵѵсуоіт акутҧуа аҧрà ҧҵа іҧакѵу, нàс àнѵіаірҧа мàчнѵ ізмòу, зàанаҵа ізларзѵмҵѵсра àла інѵqуумгар. Сарà ізбахèіт зѵхудеі, зѵшҧѵі зѵзҧуèі ҵhѵу. Аҧхѵн àкѵі àкѵі іҵѵібарhуоіт, аҿа рхѵжжуà іqаібаҵоіт. Арі èҧш аҳаà аіhарак зѵмгуахӷ іагхѵуоі аҵà зѵзҵѵсѵзѵі рòуп ізѵхуа. Зху злѵзхуа акутҧуà рèілкаара ҿаҧахѵу абàс àуп: амра анѵҧхòо унасҭаҵа акуҧҧуа уахѵрѵмбуа уѳàгѵлар, іанҵàлаҧшѵуа, убѵсqан ахӷ лѵхрà згӷ іҧòу аӷс-урà іàлагѵуоіт. 'Арҧ ҧàса рхѵ аàігуара напѵ адѵркуòіт. Арі зхàроу ҵѵòуп, àрҧ аіhàрак акутҧуа рхѵ ахуаҿѵі рѵхуда ахуаҿѵі àуп ҭàртас іахѵҿҧѵрхуа. Акутҧуа ҵҭа мѵцху ірѵҿҧазаѳхѵуоіт аҵаҧуа рѵҿдѵркукуааѕа, рхӷ ірѵлѵрхѵуа ìфанѵ, аркукура еіҧалагуоіт. Аҿҧах ахуҿà аауà іàлагар ахуҿа ахучà шаҵоу іангуàнаҧалаҭ зѵѕак аҿѵҵнарhѕòіт акутѵ ҧраqнѵ іаанужѵр.

'Алѵргара: акутѵ зѵҿхӷлѵзхуа акутѵҵара іҧганѵ хазѵ іҧакҭѵуп ѳбаqà мчѵбжà, іаҭàлгаѕоіт. Арі àла іàлѵмгар, нàс акутѵ ахаҧѵц àнаѕара хӷаҭѵуп, нàс ахаҧѵц авара àҵаррҧуа, ӷі нахѵс ахӷ азàлѵхуам, іаҿѵҵӷѵруеіт. Арі àуп ӷі хуарҧàс іàмоу, акрѵфаразҭѵ іаҧѵрхàгам. 'Амала іаҧахѵу ӷі àуп: мѵцху іалахаланѵ ахаҧѵц хӷаҭѵм, мамзàр іарчмазаѳуеіт.

Убрѵі анàѳс зеҭѵ раҧҳа ігѵлоуп афаҭ мѵцхӷ (акуàц), àбаѳ шѵла (костяная мука) нàс імàчѵмкуа аhаскін іаӷара іалазар бзіоуп.

Убѵс зѵуà акутѵ мѵцхӷ зѵху дѵуу акѵ àкумзар ірласнѵ ішѵзар èіҧіуп, ізбàн àкузар, ахӷ àлѵхра ҵàс бааҧсѵуп, убрѵі іаҿѵҧшнѵ агірҧ аѳѵзҵаҭѵ алагѵуоіт, ібжібахуоіт.

Амӷѵжѳеі ашапҧуèі рѵҧҧарèі рѵҧӷарèі. (**Вывихи, переломы костей ногъ и крыльевъ**). Аѳнаҭ ҧсаҧуà hаракѵрак аqнѵҭ іанѵлбааҧалаҭ, мà іанѵлбааҧѵрлаҭ аѳнѵ àҧу аqнѵҭ, мà àшѵш hарàк аqнѵҭ, мà ірhанѵ абаhча ма аӷҧра іанҧѵҵуа, машѵрла àмахѵеі шахѵеі акѵ ҧҧàр qалоіт. Акутѵ чѵмазаѳѵ ас àмашѵр зѵхіз анѵqуара аҵѵмҧнѵ іqалòіт, аіҿарҭѵша аҿаҧсахуеіт, анàѳс іҧҧàз àмаха-шаха ма іҟàҿхѵоіт, іҳҵахуоіт, ма іаhà іазàухуоіт.

Алѵргара: іҧҧàз ірласнѵ іҧарҭаҭѵуп, ҧсѵхуа злàмоу àла ірласнѵ. Ішҧадѵрҭоҭѵ абàсоуп: іҧбаз àбаѳ нàq уàханѵ іахаҧѵҧѵу àҳ іаугàроуп. Арі аан іҧҧàз àҵпараҳ ікнѵ імѵрҵѵсуà, апàраҳ ікнѵ уаhшҧаҳҭѵла іурҵѵсѵр іҧаҭòіт. Аҧѵҧ іàкуҵар аqурҿҭѵ аргòіт аҧѵҧҭѵ іҧаҭоіт. Аҧѵҧ іаанахуоіт ҧасаҭѵі іанèібгазҭѵі àqазша.

Аҧҧàра іанҧаурҭалаҭ іҿаhаҭѵуп, нàс аѕѵхҵаҵа àкуҭалазароуп. Ашрà анахѵҵлаҭ арахѵ аҳшнѵ ірqучҭѵуп ҧшаàла ҧшаàла. Аҧсаà аѳѵзҵа ірѵлганѵ хазѵ ахѵ іаҧѵіҧнѵ іҧакѵзароуп. Бааҧсѵла іҧҧоò зҧарҭара ҿèімхоо, алѵргара уадàѳѵуп, ӷі аҵкѵс èіҧіуп іушѵр.

Аӣапѵ ҕҧàр аҧсаà ізлàудѵруа ỳі àуп, аіһарак іҭоіт, ма іòіт; снѵqоітһа іàлагар аӣапѵ іàх̆уа арһазоò іалагуоіт.

Ахущ̆ра: іҧҧàз ахҕуа еізàаганѵ еіҕурщàзароуп іҧҧàанза ішѵqаз èіҧш; àс еіҕущарà, рҕѵҧҕуа рѵqнѵ арҭара аҽаһàга іqанаҵòіт. Анарма ірпанѵ інеібеіҧшнѵ іакуршазароуп іахѵҕҧаз хѵх̆ҭѵі ҵаqа. Арі ахѵх̆ іарà іазѵбзіахараҭѵ іаакуршанѵ аӣаqа адҵаҭѵуп, ма алаҧàн ҵà, нàс іадрѵҕуҕуаланѵ даҽà нàрма пàк àкуршанѵ іҽаһаҭѵуп, хѵх̆ іаахӣҭѵуа àҵла, ма амаҽàхуа рѵӣӣнѵ, ма еідзѵрчаблаша даҽакѵ àла. Зӣапѵ ҽаһоу аҧсаà аѳѵзҵа ірѵлганѵ хазѵ іҕакҭѵуп аqунӣ àҵаҧсанѵ, ҭарàла маҵàра іахпагаразѵ. Аàігуара іазѵргѵлаҭѵуп àфаҭ̆ѵ àзкҭ̆ѵ. Хҧà ҧӣба мшѵ рѵӣҕах̆ хучѵк іах̆ҕакѵу інѵіàірр̆ѵ іаг̆àмам; ỳі аӣҕах̆ 4—5 мчѵбжа рнàѳс аҽаһàга àмѵрхуоіт, зѵрqуандала ірҵаакуа.

Амӣѵзкѳа аҧӣараҽ̆ѵ аӣапѵ аҕҧараàн ìqаіҵаз азѵqаіҵароуп; ҵабѵргнѵ аҧӣарà аҕѵҧ аqнѵ ахỳ хучкк іаqурѵцӣазароуп, аҽаһараqнѵ ірҧѵрхàгамхаразѵ. Ѵі анàѳс амӣѵзкѳа іàша аӣаҕургѵлара азѵн ахуàмц іàкуршанѵ іҧàзароуп.

Аҵà ҵѵш. (**Водянка кожи**). Арі іахq̆òіт аѳнѵуҵqаҭѵі аҵѵш. Убрѵі аqнѵ̆ арі ачѵмазара аѳнѵуҵqаҭѵі аҵѵш èіҧш уазнѵqуароуп. Аіһàрак ікѵлчàа кѵлчааанѵ іссанѵ ҧсѵҧла ітнѵ іаҕунаҧсоіт; арі аіһàрак ізѵх̆уа агуагуӣҕуеі (ащѵіщѵіҕуеі) акутҕуеі рòуп. Акутҕуà аіһàрак рхѵ іах̆уеіт, агуагуӣҕуа ҵаqаҭѵі рѵìка. Арі ачѵмазара абàс qазӣаз іàмоуп: аҵà іазqуатанѵ іахѵҧҧанѵ, ірѵхханѵ, іѳанѵ, ахухуà аргѵуà, унаҵà àҕурҕуҕуар. Аіһарак абàрҕ акѵлчааараҕуа рѵла аҧсаà аҵèі-жѵі хѳанѵ іqалоіт, àqазӣа ҧсàхнѵ, ма іазҵѵртҵуеіт аіһарак ахуда аҵаqѵеі ашҧѵі рѵqнѵ.

Ахущ̆ра (àлѵргара): іҧqанѵ акѵлчаара аqнѵ аҧсѵҧ іҕачѵу ӣѵҕ̆уп, нàс ірѳаҭуп акг̆ѵ ҕамхараҭѵ. Убѵсqан арq̆à-

раqнѵ іàҕуҵаҭѵуп акалодіум (колодіумъ) ма акутàҕ̆ ахзѵ. Аҧqарà àмуащà іqазар аҵà аk̆àk̆ара іахq̆анѵ (агуагуӣҕуа убѵс іqалалòіт), ỳсqан аҧсаà рѵӣҕуеіт ахѵ іаҕỳіҕнѵ убрѵі аҵѵш, азѵ іҕòу ҕарàк аѳèізнакаанза, аѳанеізнаклак̆ аҧqарà маріахуоіт.

Акутѵ ащèі нèіра. (**Выпаденіе клоаки**). Арі акутѵжҕуа ірѵх̆лоіт, аіһàрак мѵцху аҵарà зѵгух̆àау. Акутҽàраҕуаг̆ѵ іанрѵх̆уа ѵqоуп акутаҕ̆ щпà аҵараàн; аѳнѵуҵqаҭѵі ажѵ аӑнѵ іqалòіт; арі мѵцхỳ арàх̆ аqах̆ѵ іҕѵѳрнѵ іqамзар кінтѵзк ҵҕàк àла ікнѵ арбàга (указательный палецъ) нацкіс-ла нàq іҕаҵаҭѵуп.

Алѵргара: Хѵх̆ іаһһаз анàѳс ащèі àх̆ іҕаҵаҭѵуп 10 процентк рѵла азѵ аqнѵ ірӣӣѵу аӣàб-зѵ (10 процентнаго раствора квасцовъ въ водѣ). Арі мѵцхỳ аqах̆ѵ ікѵлсцанѵ іqазар, ірласнѵ іӣѵзар еіҕіуп, алѵргара уадаѳѵуп.

Аванѵза ачѵмазара (Сібраҭѵ аҧсаà зѳà). **Восполеніе селезенки** (Сибирская язва птицъ). Арі ачѵмазара аѳнàҭ̆ ҧсааҕуà ірѵзҵѵсуòіт іарà абрі ах̆аà àраху іанрѵх̆лаг̆-ірѵхq̆анѵ. Арі ачѵмазара іѳбанѵ іqоуп: ірласнѵ іҵѵрҵѵуоі, інаск̆àзгѵуоі. Ірласнѵ іҵѵрҵѵуа уаѳѵ ідѵрѵрҭѵ іqалòіт аҧсаà анѵҧсѵша саàҕк àҧх̆а. Аҧсаà кàһауеіт, ахаҧѵц ах̆ҭ̆, аҧѵнҵахҭ̆, àлаҕуа рàхҭ̆ аӣà щàхҵас ікѵлсуеіт, нàс мѵцхỳ іӣѵргуàлкуа іàлагар, аҧсраг̆ѵ убѵсqаноуп. Агі ачѵмазара уахѵкѵі ҽнàкѵі рàqара інàнагуоіт. Убѵсqан ізеіҧшрахуà абàсоуп: анѵqуараан еілаһауа іàлагуоіт, ікаҧсанѵ, ахỳ еілагѵланѵ, акрѵфара агуамҧхуа, абҕа ҕахуалаща, амӣѵжѳаҕуа ҵаqà ікѵдѵӣӣнѵ (аҕуàчаҕуа рӣапѵ аq̆àq̆араҕуа мѵцхỳ ічуèіт, іазѵqаҧ-іаӣанѵ іqалòіт іблѵзща), ахаҧѵц іазѵіаӣаqаҧӣнѵ, аӣапѵ аqуҧсаанѵ, іарàтуеіт зҵàс, аѳѵ баӑҧснѵ, іӣаргуàлкуоіт, іааҕущанѵ іҧсуà, аҧсѵҧ анагаѳàгара іаҵѵуадаѳнѵ іqалòіт, аӣҕах̆ іаг̆ѵ-ҧсуоіт.

Ахущтра: Аіhàрак ізалѵмгакуа іҩсуòіт; арі èҩш ачѵмазара зѵхуа хуарҩàс іàмоу арі àуп: аҩсаà іаҩуталтѵуп азѵ іпòу акѵ ікѵлѵхнѵ, аханѵ азѵ арѵҩҩаларазѵ алѵхуҩа еҩш акѵ азѵ ахàаҩqоо іаҩанѵ; афнѵутцqа іàрзклатѵуп сааҩ бжа цѵҩхаза ачèі мhаҩ àзна $^1/_2$% акарбола ҩѵҩѵ (карболовая кислота) рйѵйнѵ, ахà 10 іреіhàмхароуп; ащраҩуà рèҩй рхѵ àмтѵцкуа іахѵqоу анѵщ-àҩш аҩàй èҩш ірйѵйнѵі, азѵі амèт бжèі àҩутцалатѵуп,—арі аҩѵҩ знѵ зѵнла азѵі абжèі еіqаранѵ іàҩуталатѵуп аҩѵҩ хѵмфааразѵ,—іqуатахàз ащраҩуа ҩзкатѵуп, ҩйàала дàра ірѵцҩатѵуп, еґèѵссаатѵуп 15% акарбол ҩѵҩѵ рйѵйнѵ,—іарà абрі алà іссатѵуп бзіа абрі іаqѵйітhа ігѵ іахàанагуа зехѵнҩара.

Аіèартѵра абаарà аxàа. (**Гнойное воспаленіе суставовъ**). Арі аіhàрак кутѵуп ізѵхуа,—іанѵҩшуеіт адахѵ hѵh кутàҩк іаqаранѵ айапѵі амҩѵзкфеі рхàqуаларҩаҩуа рѵqнѵ, айапѵ інàфганѵ іhаракнѵ шамахада іàхуам.

Арі ачѵмазара ірласнѵ іазцѵрцуеіт ачѵраҩуа àманѵ, ашѵз àхѵзща ічмазафнѵ. Ачѵра іазѵqаҩйхоіт, іаhà іҩхахуòіт, еґѵ-кàкахуоіт дачаҩарà аіhà. Абàс іахѵqоу хучѵк àqара іааурѵҩуҩуàр мѵцхѵ ішахуа унардѵруеіт. Àцѵркѵра азцѵрцуеіт, нàс іазqѵіҩнѵ алаба іҩутòіт, ма цаqà ітòіт, інеіҩатц-ааіҩàтцуа, àлах еіҩунѵ. Амҩѵжфа-аèѵ арі аxàà àжфеі аҩѵжàра амѵйхѵлтц ахаqуаларҩачѵі іазцѵрцуоіт; убàрсqан аҩсаà зѵҩѵруам,—інѵҩоо нѵҩоощоуп ішнѵqоо. Уахѵкѵі чнакѵі рѵла, ма фахѵеі фѵмшѵі рѵла ачѵра хучѵ хучла ітàтахуоіт. Аҩсаà чѵмазаф іҩхѵòуі ібòуі аҩакѵрҩа амазароуп, ізбàн àкузар, уезґѵ уезґѵ арі зѵнзàк іахѵмqозарґѵ, аіhарак àxҩа алалара іахqòіт. Агірҩ ачѵмазараҩуа: айапѵ акѵдqара, ахуàхуара... іахqанѵ дѵук ізѵчмазафхауам, аxҩа àламлар.

Ахущтра: Аҩѵxаза іачатцатѵуп асаліціла піліулі 9,3 гр. асаліціла ҩѵҩѵра асҩірҩ аqнѵ ірзҩнѵ, іазхаша ашѵлеі азѵі àҩанѵ (9,3 гр. салициловой кислоты растворенной въ спиртѣ съ минимальнымъ прибавленіемъ муки и воды) àйҩах ачѵра ішнѵ іqоу дѵрхщащоіт цінк зѵла (цинковою водою), нàрмак (тілак) заàйнѵ іàдѵртцоіт іахахуа. Ачѵра мѵцхѵ ікàкàзар чнàк àла знѵк іахйлатѵуп акамфòра сҩірҩ (камфорный спиртъ), нàс іčаhатѵуп. Ачѵра мдоо іàлагар, ітàтамхар, ѵі апàфсґѵ іаhà іàцлоо іàлагар, афнѵутцqа акѵ ҩòуп угуахуртѵ іqазар, убѵсqан ащра ҩѵуqар qалàп, ірфанѵ афнѵутцqа акѵ ҩàмхаратґѵ іqаутцàроуп. Ҩсѵхуак злàмоу àла айа мцàр ауп, абѵмбà àҩутцанѵ іанčоуhоо, àйҩах іаартцаҩанѵ àхура-čѵ акѵ àла іòд рйѵйнѵ (1 : 10) іахйтѵуп (разжиженнымъ растворомъ іода 1 : 10).

Àцама чѵмазара. (**Глистная болѣзнь**). Акутҩуèі аqѵзҩуеі імàчѵмкуа ічмазафхуòіт кàтèі цамàла: іqàqанѵ іаунѵ, іґажнѵ; арі іахqанѵ аіhàрак мѵцху еіҩракнѵ іqалòіт, рѵфарàґѵ мачхуоіт.

Алѵргара: Аqѵзҩуеі акутҩуèі ірčатцатѵуп 2—3 грм. акакàн čѵц іххнѵ іркумпѵлнѵ (2—3 грм. свѣже-растертаго орѣха ареки) іàлартцоіт ірàцамкуа àж хушà, нàс аҩсаà аqѵрqѵ іҩàртцоіт.

Аца ма аҩсаà рдѵлцрачѵ уафѵ ібуòіт, бàша лалà, нàс ізтѵу агура ігѵуòіт, ірласнѵ ахущтра шѵрҩахѵу.

Àцама аҩсѵҩ лага-фàгарҩа аqѵрqѵ аqнѵ. (**Глисты дыхательнаго горла**). Арі ачѵмазара акут-дѵуҩуа рòуп ізѵхуа, аха аіhàрак акучàраҩуарòуп. Арі ачѵмазара qазцòо аж-àрдѵнаҩуеі, аqуараàнҩуеі, алаhаҩуеіроуп; абàрҩ аҩсааҩуà рѵҩсѵҩ лага-фàгарҩа аqнѵ іàцатòуп ахуàча хучҩуà—спàрнікҩуа (спарника); àрҩ čкѵуп. Арҩ аҩсааҩуà ахуàчаҩуа кàрѵҩсоіт акутàҩҩуа шрѵмоу, нàс арі акучàраҩуеі акутҩуèі іанѵрфалак іčкнѵ ірѵхуеіт. Арі ахуàча кутàҩ азѵ ізààщалар, азѵ ізààу ахуачаҩуа ірфòіт, ѵрҩ рѵцачѵ ітòіт, ѵрҩ афàрхуачаҩуа зфуà аҩсаà чѵмазаранѵ ірѵхуеіт.

Арі зчхуа акучàрацуеі акутцùеі іqùіцхоіт, рùлацуа хфанù ігùлоіт, рчцсùц алага-фàгара ҳанцахуòіт, лассù-лассù рхù дрчщщоіт, іхурхуруаща рчбжù рганù, рùццуа мчцхù, еіхùрхчуеіт, рqчрqцуà надчрhù аадчрhùеіт. Ц̣ùцк анахùцлак ацсаà ашà мàчхуоіт ікуадахуòіт, рхù еілагùлоіт, àцчрцчрра ахqòіт, рчмцùжфацуа кùдчшшуоіт, ахù ашцахqа іархòіт, ахацùц ахтùі ацùнца ахтùі ікùлсуа іàлагуоіт ішкуàкуаза ацùнцаq-èцш, знù зчнлаґù àхуа кùлсуеіт, àтра іалагуоіт, ацсааґù цсуèіт. Ìцуцоу, зчлшàра дùуу, акутдùуцуа хущùдаґù ібзìахуоіт. Іхучùу, ікуадòу акучàрацуа рзù арі іàшанù ішùгоуп. Абàс ìqоу акучàрацуа рфùзща ірùлганù ірчалаґùуп 2—3 мчбжà шùшкамс кутàцла, ма убрùі èцшу акù àла, арі ìрласнù іàлнаргуоіт. Ґàрцас àрц àщамацуа ірùмоуп ацсùц лага-фàгарца аqчрqù аqнù. Кùр анахùцлак нàq афнùуцqа інаскіòт; нàс іаhà іlаqуòіт ахù ахчèіднакулуа аqùнза. Арі абраà èцш ацщàрацнù іаннèілак іàщаhауеіт, ацсаà ацсраґù убùсqàн ауп.

Ахущґра: Ацàмацуа рèùрхуоіт абàс àла: згу̀ мàччу, ахущґфù ìцхраауа іаанìкулуоіт, ахущґфù іàрма напù àла аèù ааімùіхуеіт, інацхчб-дчу ала аqчрqù щаqàла хучùк даагуцàсуаща, убùсqан àбзчі абжù ахцùщуа акùлщареі арàх аdахù іааск̆оіт, нàс àнарцшчта (арбàга) мацà-àла абчмбàцца імпùщумщуррацù іàцуршанù ікуòіт. Ацсаà аèеімгуарчнù ацсùц алагà-фàгара іанàлагалак, абжù зцùщуа акùлщара еіщùщуеіт, убрчі аàмцазù іцшґùуп арі акулщараèù, нàqґù інаскàганù ìццеу, ібòу іqуатòу амщùжуа ацуачàчра, ібзìанù ірùщцанù, дìумк àqара анаӡараèù іаазнùжнù. Арі èцш амщùжфа іщрùцсоу абàhа èіцшзароуп. Арùщцара ахацахùу аqùрqхùх іаàрласнù hасàб азчунù інàга-àгоо ікудшùлазар ікùдґалоу àхуа (àщамацуа) кùдщуеіт. Амщùжфа аèùрqàра іанаàцùухуа уàхуацшùр ашà ахшùуща убòіт. Ахà арі амщùжфа азù зцòу àщца іцùушùр нàсàуп іанèілùукаауа, ашà іалщнù àхуацуа шхùу анùубуа. Арі ашà амщùжфа ах-

кùдсùлоз àхуа іашцуàз ршоуп. Нàс акутù ацсù аршаґùуп мінùцк ма фмінуцк рàqара,—дчрфàгіх еіцаqащаґùуп іарà убùс, аха амщùжфа цàса данàлагауаз èіцш ібàзар-ауп; аqчрqù афнùущqа ашà іцашшùу рùщцазар-ауп; нàс уафù ібòіт ашà уàhа шùмаауа, ùі анàфсгі аqчрqù аqнù даèакù закùґзаалакґù ізжпащà акґù шкùдчшшùлам. Акучàрацуа àхуа мàчнù ізмòу рqуàрц ìфуа іàшцоуп, іращанù ізмòу харà харà ігùлоіт, рùхуда еіщùхнù àімсара іàлагуоіт. Абàс ìqоу акучùш арі ахàà іàлгоіт. Імеімсàкуа зèù зрàhауа, ùі ахуа нàqза іацрàлеіт азòуп, àс ìqалоо цахòіт. Хчх̆ зчзбахù hhàз àхущ àqащараан умчццакùроуп, уцùнчзароуп, уащùмщароуп акучùш аqчрqù аqнù ашà іурщчсùз іàхулаччзща іqалàрґù. Убùсqан акучùш ахù лаурqùроуп ашà афнùущqа àщах̆ імцаразù; умщùжфа анага-аàгара àла акучùш мхуаèраґù унùqуароуп. Абàс знùк, фчнґ̆ іззùуз ацсàа, аіhàрак акучàрацуа абрùі ахàà ахґ̆ ібзìахуоіт.

Абрчі зеґù рнàфс іщàбжаагуоіт амщùжфа ацсаà аqчрqù іцùщшуа іщчрбааӡаларазù, 2% лізоформа (лизоформа) ùрzцнù агліцерін хучùк àлаганù. Ахущ анчqаущуа, àмщùжфа, ізцінґù іуцсàхлароуп èùцла.

Ахацùц баарà ма ахùх̆. (**Гніеніе клюва или болѣзнь головы**). Арі аіhàрак агуàгушцуа (ащùіщùіцуа) ірùхуеіт. Ізчхqоґù убрі àуп: рцакùрца hчнщàзар, ма бааацсùла аффù-гауазар, ма мчцхù ауацра аqнù бцàрцùрцас ірùмазар. Ац бааà іàлагар арґàша даèакù àла іqалòіт, ічуèіт, ащрацуà рèіцш іàцунацсоіт. Ùі àшцах̆ ахù-àбжаґù ччуèіт, убрùґù убùс ащрацуà àцунацсоіт, ашцах̆ù іщùшнù атà цùщуа іàлагчуоіт.

Ахущґрà: Іахàх̆уа зех̆чнщàра іах̆шґùуп іщààм ажу-хушàлà, нàс àбзчі аqчрqù ацх̆чеі ірùх̆шґùуп амалhама (вазелинъ). Рцрà рùщцґаґùуп, ічмазафцòу еіцàгаґùуп цùц цхàрак àх̆, нàс ашапù іацуіцнù, hаскìн іащàрàк іàлазар

бзіоуп, нас іахарһагоу афаҭ аҕала-ҭуп, аӷумшӡі ацӡшӡі алацану.

Аіҕракра. (Запоръ). Аіҕракра зухҟоо адӡрра уадафуп, ізбан акузар кӡр еіҕшум ачӡмазараҟуа ірухҟоіт,— зну зунла амч-куадара іахҟанӡ, знӡ зунлаҕӡ ізухҟоо уафӡ ізӡмдуруану. Муцху ібжӡсхеу акуац, акраамҕа іӡҕахаз ацӡреі, ашӡлеі, ахуа ідургуамцну іагзар, ізуҟуцаану іқоу акартофел (картофель) афар, дурфагіх убас іқаҟоу ірухҟоіт абрі аха. Ацӡра аҳуа ірфахеу фаҭӡс акутҟуа рзӡ іхуарҕам, дафа ҕсаак азҕӡ. Аҕсаа ахаһ ссеі аҕслумзӡі агзар аца ішаҟунаго аус азуам, іагеіҕракхоіт,—ӡі анафс муцхӡ ілбаанадоіт асарка ҕуфахаҟуа, ахаһҟуа, ма арацца, убрі аднӡҭ ацах ізланеіуа іаһа хараза іҕбаахуоіт ізлаҕуцуа аіһа. Убрӡі аднӡҭ акакаҟуа ілбаанадаз ізҕӡцуам, афаҭ азмурсоо іалагоіт, убрӡі анафс ашӡла аҕарч афар іакнӡ ахаҕ еіҕш еілалоіт, аҿӡ ізҕуцуам. Арі муцхӡ еіҕранакуеіт, аҕсааҕӡ ҕусуеіт. Аҕулцра афеж хуаҕушҭу аанахуоіт. Муцхӡ ічахуу аҕсаа, азӡ згӡу, муцхӡ азба іанаклак, азӡ анабалак шарда амуцху ажуеіт,—арӡҕ еіҕрана-куеіт бааҕсӡла. Зу рдуандала ірҕсаану ача акучараҟуа ізурҕооҕӡ абрӡі аднӡ інанагоіт. Арі аха іаанкӡламзар, аҕсаа зӡшоо іалагоіт, акрӡфара рцӡмуҕхоіт, рху еілагӡлоіт, ҕӡҕк анубжӡслак аарлаһа інӡдуо іалагуоіт, іццакцар ірзеіцоуща. Іхҭалоу аҟуарҕҟуа арі рӡхлоіт, ізбан акузар муцхӡ азӡ ржуоіт, ахаһӡі аҕслумзӡі рцмачуп рфнуцда рфаҭ арсаразу. Ашоура цҕаҕу іахҟану арі рӡхуеіт акучараҟуа.

Ахущҭра: Аҕсаа іадуржуеіт $1^1/_2$—2 чаі мһаӷ азна апрованск хуша (прованскаго масла) іаҕахуарҕахуоіт. Абрунӷ феі акуац азеі акучараҟуа рзӡ абрӡі, аха аднӡҭ зһа-зца амам іалнаргоіт. Акут-дуҟуаҕӡ абрӡнӷ фа рӡҕалазар ірзеіҕіуп. Ірзеіҕхоіт дурфагіх мһаӷк мһаӷк акастора хуша дуржзар.

Арба іоуроуп $1^1/_2$ мһаӷ, акучараҟуа іаһа іазурцанӡ дасӡу ізаҟарду ала. Іддӡржуеіт дурфагіх чеі мһаӷк азна амел (мѣлъ) ххнӡі нас ӡі абжак аҟара імбір (имбиръ) алацану. Знӡкҭӡі арі еҕш ахущ азӡҟацара аіһа шамахада іаҕаххом; муцхӡ ічмазафӡмзар. Арі ачӡмазара акутӡ аркуадоіт убрӡі аднӡҭ аҕсаа афаҭ бзіа аҕалаҭуп. Іаһа іазеіҕіуп ацӡра мачну, афаҭ ҟуата рацанӡ іаҕалазар. Акучараҟуа 2—3 мчубжаа анурхӡцлак 10 кучӡшк ірӡҕаҭуп ідӡу ҕсаак іаҕаҭу аҟара.

Амгуах (амгуа-атра). (Дезинтерія). Арі іахҟоіт аіһарак азӡхщаща азкра, ахҕа алалара, ацаа зҕӡ аһаскін афара, ма іӷуӷнӡ іҟуатоу афаҭ, ма ахуачаҟуа рацанӡ іафар, акуац шӡла ма акуац афар, ма ацӡра імҕушшац ішазоу іафар.

Ірҟуацуа іццанӡ іцаҕанӡ, кірзцас іаазфеіжуща іқоуп. Аіҕуа-сіҕуа ахӡ аҟашуеіт. Арі ахаа іанаамҕоу інкуламзар-аҕулцра іаһа іцаҕахоіт іазӡшкуакуа-іаҕанӡ,—ачӡца бааҕсханӡ азӡ муцхӡ іазкуа іалагоіт, ашҕах аҕӡлцурҕа чуеіт, муцхӡ іагхоіт, акатеіҕуа шуеіт, іашаҕрухнӡ іҕсуеіт.

Ахущҭра (алургара): ічмазафӡу іахӡцхуоу, іахбоу ҕӡҕс іаҕазароуп. Арі азӡ ахущҟуа раҕха ігӡлоуп іанаалоуа афаҭ: іҟуатоу, зурсара бзіоу афаҭ, ашӡ жнӡ, абрунӷ, амел (мѣлъ) іраца́мкуа іхуҕсалану (аҕсуа) бӡсҕа, аҭан іжпанӡ, агурҟуд іцаҕанӡ іршшнӡ (ҕсӡхуак зламоу ала аҕарч аламцакуа, аіһарак агуагушҟуа рзӡ); абрӡнӷ анжуазҭӡі азӡ рӡжҭус ірӡҕалаҭуп, аха ӡі іалацаҭуп 1—3 мһаӷ рдунза аҕарҭ ҕаш, нас ідӡржлаҭуп 4—6 раҟара фнак.

Даара ірзеіҕіуп аҕсаа ідӡржлазар афӡ-ҟаҕш іҕурдуандану, аха фнак фумһаӷк іреіһамкуа, ма 5 ідуркпӡ 10 рдунза зуцкубар атінктура опіа (тинктуры опія) ача-шкуакуа іаҟуану. Аҕсаа анҕӡлцлак ашҕах аҕӡлцурҕа амалһама (вазелинъ) ахшузар іазеіҕіуп. Ашҕах іҟушӡу ахуҟуа

рqудѣѵм ўсqанцӆа, еӆрѵцӆаѣѵм,—ўі анàфс іàӆунагом ірласнѵ àтра аqўхра, ўс іаqўѵхѵр аӆсаà ірзеіцоуп бааӆсѵ̀ла.

Аӆà àланѵ афнàѣ ӆсаà ӆѵ̀лцуам аhаӆім „Rob. Klee“ ізлèіhуа àла.

Іарà аӆсаà іӆѵ̀лнагоо ӆардафѵ̀ аӆà àлоуща ірѵӆ̆хазòіт; сарà схаӆа арі èӆш зѵ̀х̆ѵуа сàӆумщац.

Аqѵ̀рq-х̆àа. (**Дифтеритъ**). Арі ӑх̆àа аӆсàа іаназцѵ̀рцуа аӆѵ-ӑх̆ѵ̀ àла ізлаудѵруаhа акѣ̆ѵ̀ азцѵ̀рцуам,—аӆ̆ӆӑх̆ѵ̀ аӆсаà qўіӆхуоіт, àфара ацѵ̀маӆхоіт, амцѵ̀жфаӆуа кѵ̀дѵрӆ̆ӆнѵ іѣ̆òіт, аӆсѵ̀ӆ х̆анӆанѵ̀ аѣ̆ѵ рàhанѵ іланагà-фàнагоіт; аікѵеі цаqаѣ̆ѵі ажàкеі іканзòіт, іцѵ̀шхоіт, іфòіт, іукѵ̀рѣ̆ѵ іцòуп; ўі àӆ̆ӆӑх̆ аӆсѵ̀ӆ алага-фàгара х̆анӆахоіт іӑѣ̆аратуа іàлагоіт. Аѣ̆ѵі аqѵрqѵі урӆаӆшѵ̀р іубòіт аqѵ̀рq х̆аа (дифтеритъ) àӆ̆ӆа аццарахучӆуа,—іааӆурѵццѣ̆ар, аӆ̆àӆужжуащà іqалòіт. Арі ачѵ̀мазара еімѣ̆ханакуòіт знѵ̀-зѵнла ахуда, аӆсѵ̀ӆ лагафàгага аqѵрqѵ̀, аӆѵнца афнѵ̀уцца, àла,—іраціанѣ̆ѵ іаӆ̆уеіт.

Ѣ̆ѵц іўхуhаз аӆсаà іàмфоуп ірласнѵ акутѵ̀ӆра іӆòумкѵрцѵ; хазѵ̀ іӆакнѵ̀ уааӆѣ̆іӆшѵроуп. Раӆ̆х̆аза, ігуфàроуща іубàр: ахаӆѵ̀ц акѵ̀ кѵ̀лѵжжуащà іубàр, ма ала авбà àмоуща іӑх̆уащà іубàр, ма дафà чѵмазарàк адѵубалар, èібгоу ірѵ̀лоумѵрѣ̆ароуп, ўімоу іàрбанзаалаѣ̆ уӆсааӆуарӑх̆ ічмазафѵуща іубоуа ірѵ̀лѵугароуп.—Іахӆакѵзѣ̆ѵ хлоріно кірла (хлориновою известью), ахуàрз ішшѵ̀у, ма кір зѵ̀ла.

Ахущѣ̆ра: Даàра іàхуарӆоуп ӑх̆àа ахàмоу акàла іӑх̆ӆ̆ѵ̀зар ма іӆ̆ӆѵ̀зар 2—3% лізòлі ірсанѵ (растворомъ лизоля).

Аhаӆім „Rob. Klee“ ізлèіhоуаз ала сарà ісхущѣ̆уàн 1—2 фнак ачèі мhаӆ̆ àла ідѵ̀рзжуа абрѵ̀і èіӆш іqаціаз àхуӆ̆ àла: арабѣ̆ѵ̀ еіларшнѵ̀ (15 грм. літрак азѵ аqнѵ̀)—150 грм. (изъ 15 грм. на литръ воды).

Агліцерін (глицерина).	20 грм.
Ахлоріст калі (хлористаго калія)	5 „
Асіліціла ӆѵ̀ӆѵла (салициловой кислоты) .	0,5 „

`Ала ӑх̆уазар арі ачѵ̀мазараqнѵ (акѵ хнакѵ̀лазар, іщѵзща акѵ̀ ӑх̆ѵжжуàзар),—ӆ̆ӆàала амàрща кнѵ̀ іхѵ̀у хѵ̀хѣ̆ѵуп, пàс àлаӆуа ѣ̆ѵ̀ѷ̆аѣ̆ѵуп 3% абфаѣ̆ купоросла (мѣднаго купороса).

`Амгуа-ѣ̆атèі х̆àа. (**Желудочно-кишечный катарръ**). Арі ӑх̆àà àцамаӆуа ідѵрцѵсуèіт; арі ачѵ̀мазара зѵ̀х̆уа дѵ̀рӆ̆ас іàмоу абрѵ̀і àуп: аӆсаà рѵкрѵ̀фара іàгхом, іàмур рѣ̆ѵ̀ца іаhаѣ̆ѵ̀ іцѣ̆ахуòіт, дарà ірѵ̀гхоіт, іабаахуòіт; рдѵлцра цаӆахòіт іазфажнѵ щàхцас, знѵ̀ зѵнлаѣ̆ѵ аӆ̆à àіуа àланѵ. Ас ічмазафѵ̀у аӆсаà азѵ̀шара-мѵцхѵ̀ азцѵрцуèіт; ӆѵ̀ӆк анѵбжѵслаѣ̆ аӆсаà чѵ̀мазӆуа іqўіӆхоіт, рѵлаѣ̆ еіцѵ̀рцоіт, рфѵ̀зща ірѵ̀лцуеіт, іѣ̆òіт ахѵ̀ рбàбанѵ, амцѵ̀жфаӆуа кѵ̀дрѵ̀ӆ̆ӆнѵ, àфараѣ̆ѵ, àжраѣ̆ѵ агѵ̀ азѵ̀мцоо.

Арі ачѵ̀мазара аàнкѵлара даàра ірцѵ̀уадафѵуп маѣ̆àна, àцамаӆуа рѵхӆуà еілѵрганѵ̀ іӑх̆дѵ̀рѵм аqнѵѣ̆. Ахà ідѵ̀рѵуп азѵ̀саамӆазѵ арі ачѵ̀мазара іаhà іqалòіт, іанàарфароу ацкѵ̀с. Аӆсаà рѵӆ̆рà іахѵццѣ̆èу, іахбòу арі ачѵ̀мазара шàмахада іqалуàм, ішакѵ̀заалакѣ̆ѵ рѵдн̀ѵ-цара àцама àланѵ іqалуам. Убрѵі аqнѵ̀ѣ̆ абрѵ̀і хсаàлага бзіоуп, аӆсаà убàс інѵ̀qугазар ірзèіӆіуп.

Ахущѣ̆ра: Акакàнѣ̆ „ареки“ іххнѵ̀ іàрбан хушàзаалакѣ̆ѵ àла ікуаhанѵ̀, іхучӆуанѵ ідѵ̀ркумпѵлуеіт. Акутӆуèі ідѵ̀ӆуоу аӆсааӆуèі ірѣ̆àрцоіт 2—3 гр.; іѣ̆àраӆуоу дасѵ̀у ізаqарòу èӆш—$^3/_4$—$^1/_3$. Жѵтнàѣ̆ хущѵ̀с ірѵӆ̆хазòіт аqàб-жла, аха̀ агуàгушӆуеі акутӆуèі ўі аqара ізàцагѵлом. Даàраза іхуарӆа дѵ̀уп арі ачѵ̀мазара азѵ̀ абарӆ àӆ̆аӆаӆуа ххнѵ: (àщ̆ӆуеі ажлаӆуеі рѵqнѵ̀ѣ̆) апіжма (пижма) ма абнаѣ̆ ріабіна (рябина). Аӆсаа дѵуӆуа ірѵ̀рӆоіт 1—3 гр. Арі àхущ̆ мѵчлà „арека“ ацкѵ̀с ікуадòуп. Іщ̆àбжазгоіт аӆсаà àмгуа зѵ̀ х̆щ̆ащала іщѵ̀ѷ̆аларазѵ̀, ма атса-зѵ̀ ала ірбаазалаѣ̆ѵуп (свинцовая примочка).

Еіцрзеіӆшѵу акѵлщ̆ара àщаhара. (**Засореніе общаго отверстія**). Арі ўі àqара чѵ̀мазара раӆàм, аха̀ х̆аà

баацсҵуп, ацараҿҵ акутàҕ іаҧҵрхàгоуп. `Афаҵ зланèіуа аҟатеі атуèіт іанҕҵцуа акутаҕ ахҕҵцуа акҵлԥара іазàаігуанҵ. Адҵ-аҳҵ адҵлцра ацҵуадаѳнҵ, аҕҵцҵрҕа аднҵ еібарчнҵ іанҵqалалаҟ, акутаҕ ҕҵцҵрҕа акҵлԥара еіднарҕуàлоіт, акутàҕ аҕҵцра ацҵуадаѳхҵоіт. Арі èԥш ачҵмазара аԥсаà ірҵҳуанҵ саԥущахеіт àдгіл лаqҵраҿҵ, мҵцхҵ àцаакҵраҿҵ, азҵ ахҵрцмàчҵу.

`Алҵргара: Арàтга àржҿҵуп, зеҟҵ реіһа èіԥіуп рàтгас іпсòм ԥҵка (ипсомская соль) фаҵ тàтак (іqуатоу акҵ) іàлацанҵ.

Акутàҕ агҵлахара. (**Задержка яйца**). Аҿарԥуа рàԥҳаза іанцоò ԥҵҕк ірцҵуадаѳхоіт. Аіһàрак акутàҕ щпаԥҵа цаҵс ізауԥуò рòуп àс зҵҳуа, ахà акутàҕ аца цаҕанҵ аҿамҵрԥуԥуацкуа іqазар дҵук іàруадаѳуам, аца каҟазар ԥҵҕк іацҵуадаѳхҵуоіт. Абàс àхір qалòіт ішаàнагара іqоу акутàҕ аҿҟҵ, акутàҕ акҵлсҵрҕа ҕщацàзар. `Ас іqалуа акутҵ лассҵ лассҵ ацàрҕа іхҵлуа іхҵцуа іàлагуоіт, сзалгандазһа, ігуàqуоіт.

`Ахущҿра: Акутàҕ ахҵ ааԥшуеіт, аԥсаà аҿарҵхàр, ахà зҵнзàк ізҕҵцуам. Акутàҕ аднҵҿ аԥсаà ахҵ іаԥуіҕхаразҵ амԥҵжѳа àхуша ілшнҵ іазҵурхҵіàроуп. Мԥҵжѳала амалһàма (вазелинъ), ма àхуша аҳшнҵ акутàҕ ҕҵцҵрҕеі убрҵі àігуасҵігуа аварԥуеі ірҵхшҵзароуп. Убрҵі анàѳс 10—15 мінҵҕ азҵршҵ уарҕ ацарҕала іахакҵзароуп,—ма ішҵу аԥҵнҟàр акҵлԥара іàдцазароуп, àіҿарҿҵраԥуа àрсаразҵ. `Ашҕаҳ аԥсаà інàганҵ ацàрҕа іхҵірҿàлоіт,—убҵсqанҟҵ іанзҵмца, іàлумшоо іаналага, нàс мчҵла іҕгаҿҵуп. Убҵсqàн аԥҵ імацара дàхуом, ацхҵраа дҵіҕахҵуп; ацхҵрааѳҵ аqуард дҵҕуҿоіт, аԥсаà ішамхҵ іҕуҕуанҵ ібжèікуеіт, àбҕа іҕурҵіанҵ, ацҵхуа іарà іаҳ ірханҵ. Арі іазҵріàшанҵ іҿоу ахущҿѳҵ іàрма напҵ, анарԥшҵга мацеі, імаца-дҵуі акутаҕ, хҵҳала даԥуԥуԥуо, ахà амàрща кҵуà, дагуҕàсҵуеіт

іахҕҵцуаҳ. Акутàҕ ахҵ ібоò данàлагалаҟ, ахущҿѳҵ арà іаанікҵлоіт, нàс іàрҕа напҵ àзаз іакҵу àла акутàҕ ахҵ кҵлԥанҵ, аѳнҵуцqа іҕòу кҵèітоіт, нàс рҵта хучҵла акутàҕ ацаԥуа àмԥҵіҿеуеіт хучҵхучла зеҟҵ аԥҵрҵігаанза. Ашҕаҳ акҵлԥара акутаҕца іазҵнхҵòу іазнҵмхҵоу імаріоуп àілкаара, àнарԥшҵга маца ҕацанҵ іангуèіҕалаҟ. Убҵсqан аіһàрак уаѳҵ ігуèіҕаша убрҵі àуп, арҵтала акутàҕца анааігуà ажҵ ԥара імхҵрауп.

Акір ҿҵмазара. (**Известковая болѣзнь**). Акутԥуèі агуàгушԥуеі ршапҵ акантцатцҵра àԥугҵлара даҿà-эклакҵ èіуоу хуòуп ідзҵрҳуа. Арі ԥàса ішкуàкуа—ссанҵ іqалòіт, àшҕаҳ іаһà ішпахòіт, аца̀ҟҵ жпахòіт іазѳажҕ-цҵшнҵ,—ішнèі-нèіуа аԥсаà ршапԥуà бҵжнàхзоіт. Арі ашапҵ іафоіт,

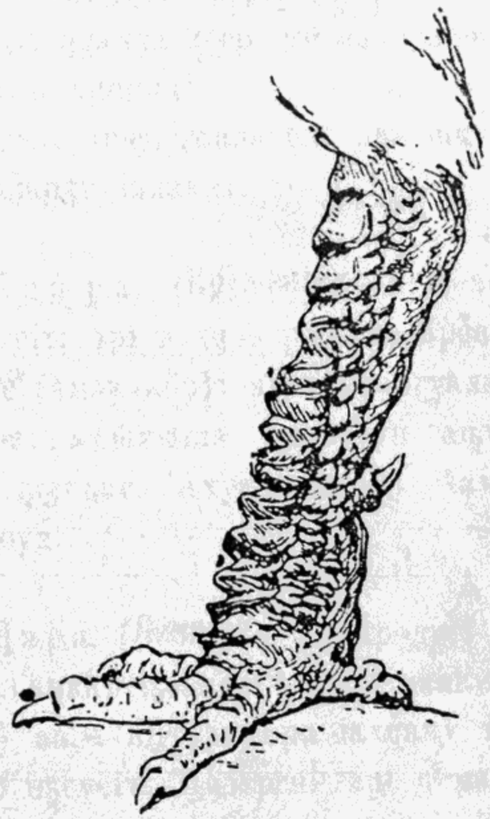

Акір чҵмазара зҵҳуа акутҵ ашапҵ. (Нога курицы, пораженная известковой болѣзнью).

убрѵі аqпѵ̆т хаԥѵцла іацкласуа, іабаԥуа іалагуоіт,—абрѵі іаахqанѵ ахг̆ѵ̆ аҳудаг̆ѵ ірѵ̆ҳуеіт. Арі ачѵмазара іалѵргамзар іагхоо іагхоо мацара ішнеіуа іахѵԥсааѵеіт. Рѵԥра хущла ірѵцԥӑѵуп, ізѵԥѵ̆таԥоз зег̆ѵ бѵлт̆ѵуп.

Ахущ̆тра: Ацa-жпара іах̆ѵрш̆уеіт асапѵн іаԥа (зеленое мыло), нас іҽаҺанѵ ѵахѵкѵі ҽнакѵі інрѵжуеіт, нас азѵ ірѵшѵу ала аԥа дѵрцԥсаҺоіт, аш̆ԥах̆ѵ хучѵ-хучѵла іах̆ѵрш̆уеіт: ху хуԥак лізолі, ма креолін, 40 хуԥа ашшаҽ̆ѵ (изъ 5 частей лизоля или креолина на 40 ч. жира), ма ірласнѵ іалзѵргуа абрѵі ахущ:

Атѵфша хуаԥѵшт̆ѵ (сѣрнаго цвѣта) . . .	15	грм.
Апоташ (поташа).	7	„
АҺа шша (свинаго сала).	60	„

Аqаԥш̆-ца х̆аа. (**Красная болѣзнь кожи**). Арі зѵ̆ҳуа акутԥуа роуп. Арі зѵ̆ҳѵз аԥсаа абԥааҺа ахуг̆ѵі амԥѵжфаг̆ѵ каԥсоіт—іааԥшѵуа аԥа каԥш̆за іqоуп. Арі ачѵмазара аіҺарак акутѵ маqаԥуа аԥунахуоіт.

Алѵргара: Ӑҳаа ахамоу іах̆ш̆т̆ѵуп хлоріст аіха-хуша (хлористаго желѣза)—хуԥак ахлоріст еіха, 20 хуԥа амалҺамеі еілацанѵ.

Акут-шѵз. (**Куриная лихорадка**). Арі ачѵмазара іашанѵ ԥсаа нѵхгоуп, амѵцԥара іахqоіт. Аԥсаа-чѵмазаф ахдѵлцуа іахqоіт ачѵмазара. Арі ачѵмазара анӑхлак̆ 3—4 мшѵ ірхѵмгакуа іазԥѵрцуеіт. Аԥсаа куадахуоіт, іаннѵqоо інԥаҺа-ааԥаҺауеіт, ахѵ еілагѵлоіт, аікаԥуа іазԥѵіԥуарахоіт, ізѵшуа іалагуоіт. Аднѵцара агарчѵца (горчица) еіԥшхоіт. Абрѵі аш̆ԥах̆т̆ѵі аѳдѵргак-рѵла арі ӑҳаа шазцѵсѵз удѵруеіт, агірԥ ӑҳааԥуа азцасаанзаг̆ѵ. Зпѵ зѵнла аԥсаа ԥсуеіт абарԥ адѵргаԥуа аназцѵртлак̆ аш̆ԥах̆ 12 саԥк аніаслак̆; аха ашѵз хѵмш рaqара інанагоіт.

Арі ачѵмазара іашанѵ іалзѵргаша ахущ ѵqам, зег̆ѵ реіҺа еіԥіу-іуш̆ѵр-аup іара убѵсqан-ԥqа. Аԥсаа чѵмазца

рдѵлцра ахѵqоу ірѵцԥӑѵуп. Аԥсаа чѵмазаф акраамԥа інхар, нас іщарԥоуп, ѵі ахѵнѵіаіз зех̆ѵнԥара—іҽкѵуп. Аԥсаа чѵмазаф аш̆ра уԥахѵмзар, іара убѵсqан-ԥqа аібгаԥуа ірѵлгазара аup. Нас цѵ̆ҳчагас арі ачѵмазара аqнѵт̆ іаԥахѵуп: мѵцху арѵцԥара аԥсаа рѵԥра, аіҺарак ртацԥѵ̆ цԥазароуп,—аԥсаа рѵԥра адаш̆ма хущла ірѵцԥалазароуп,—адаш̆ма нѵщт̆ѵзар, акір азѵ златам ѵԥуԥсазароуп. Іщабжазгоіт рѵфат̆ анѵщ іԥуԥсанѵ ірѵщѵмԥаларазѵ,—цԥа урхѵлаԥшлароуп адѵлцѵрԥаҽ̆ѵ (отхожее мѣсто) імԥуаԥсаларазѵ,—ма абаа мбааԥуа ахкажѵу, аіҺарак ашоура анѵqоу. Аха убрѵг̆ ухаумѵрш̆ԥѵроуп, адгіл ахѵqаш̆ѵу ѵԥугѵлар ашацат̆ѵ аш̆хуа іацааѵеіт асаба іаланѵ, іҽкѵуп, ачѵмазара ахqар qалоіт.

Ахущ̆тра: Ԥсѵхуак зламоу ала іахуарԥахуоіт арі ачѵмазара іанаазцѵсѵԥqоо іаѵржѵр ҽнак ала фѵнт̆ чеі мҺаԥк азна аф̆ѵ-qаԥш̆ qуанда 2 гр. тѵфшаԥшт-ахіна ԥѵԥѵ (сѣрноватисто-кислаго хинина).

Іщабжазгоіт ірҽ̆ащцаларазѵ ача шкуакуа ахш іалакнѵ, акутаԥ̆ аза аԥ̆арзѵ іалакнѵ.

Аг̆ежг̆ежра. (**Круженіе**). Арі ачѵмазара аіҺарак аqѵзԥуа ірѵ̆ҳуеіт; арі зѵхqоо рԥѵнца арqара іԥалуа ахуаԥуа роуп. Дѵрш̆ас іамоу абрѵі аup: аԥ̆аргуалкра, аг̆еж-гежра.

Алѵргара: маш̆ѵнала іԥатат̆ѵуп аԥѵнца акѵлԥ̆арасѵ аш̆аб (20%) ірзѵԥнѵ. Ахуа амамзар – іахакѵзаалакг̆ѵ ԥара аш̆а анѵхзароуп.

Ахѵжqара. (**Линяніе**). Аqуарԥуеі аԥсаа зѵԥура аҽ̆ѵ інеіхеу рхѵж анкарѵԥсалак̆, ӑхщащараанѵі амш ԥг̆азѵі ігуамцуеіт. Ахѵ аара ацѵуадаѳра іахqанѵ іхнахуаг̆ѵ, іхѵзхуаг̆ѵ ірѵгханѵ іԥсуеіт. Цабѵргнѵ арі чѵмазарас уаѳѵ іԥ̆хазарат̆ѵ іqам. Аха арі ахѵ-каԥсара даҽакѵ іаԥѵрхагахаша акѵ ацѵмлар,—ѵсqанг̆ѵ убрѵі іацлаз іахуарԥахаша азѵqазар, нас ԥг̆ara алцуам.

'Ахущтра: Зхӆ каҩсаз аҩсаа ҩхарак аднӆ іказароуп, амш анӆцгеу іҩӆжӆмзароуп; іахаҺаша афат бзіа аҩалазароуп, ашӆшкамс кутаҩ дӆук іраҷанӆ ірӆҩатӆм; аж-жӆ зкнӆ, іргссанӆ, іххнӆ, акуац іаладуадуанӆ ачамӆҩуа ешш ікаҷанӆ ірҿаҷалазар рӆзҺаразгӆ, рхуазгӆ даара ібзіоуп.

Іанамузалак рша зӆрҿӆхаша рӆҩалазар ібзіоуп, аҩсаа зӆнзак іагхазанӆ іказазазар; ірӆуҩалар калоіт анӆц-жла ілаганӆ мӆшкӆ ала знӆк хулҩазӆла.

Акутаҩ катара. (Литье яйца). Арі зӆхуа аіҺарак акутӆ зҷарҩа аҿӆ ашоура зӆзҷӆсӆуа аун. Знӆ зӆнла акутаҩ ҷа аҩузамкуа агуі ахзӆі маҷара катоіт, ма кутаҩ-ҷак аднӆ 2—3 гӆ еіҷҩалоіт,—убрӆі іаахҳанӆ ашҩахтӆі акулҷара іанӆзкӆлӆмсуа адоуп. Арі еҩш амца-шоура зҷарҩа аднӆ ізӆзҷӆсуа аѳӆзца ірӆлҷнӆ куакҩак аднӆ ітоіт; аҷарҩа акулҷара іхтнӆ ікалоіт, ічуеіт, аҷӆіҩуара каҩш хуаҩштӆ аанахоіт.

'Алӆргара: Бзіа іахштӆуп аҷарҩа амалҺама (вазелинъ), ахӆ іаларҷоо ашпілка-дӆуҩуа 2 рӆшхуала іҷӆҩуҷатӆуп акутаҩ аіірҩах, даѳа ачеі мҺаҷҩуа ѳба Һӆҩуҷатӆуп дӆрѳагіх рухуҩуа рӆла ҩӆҩк-ҩӆҩк іаархуанӆ; абарҩ ірбжакнӆ даара Һасаб азӆунӆ, іҩӆмерат іҩгатӆуп. Акутаҩ ҩӆмѳроуп,—акутаҩ ҩѳӆр аҷа аіуа зеіуоу ҩамхароуп уах.

'Аіҿартӆра ҩнаҷҷоо ашоура азҷӆсра. (Ломотное воспаленіе суставовъ). Арі ачӆмазара тарҩас ашапӆ аҟуартраҩуа рӆҟноуп іахамоу,—знӆ зӆнлагӆ амҷӆжѳа аҟуартраҩуа рахгӆ, аха імаччуп. Арі ачӆмазара акутҩуамоу агуагушҩуагӆ ірӆхуеіт. Арі ачӆмазара ахазҷӆрҷша ічуеіт, нас аҩсаа ареіҷуеіт, ҷаҟа іартоіт.

Ачра мӆцхӆ іазҺауеіт, іҩуҩуахоіт; нас аѳнӆутҟа іҩоу акір ҷӆка крістал (кристаллъ) еіҩшӆуп. Арі ачӆмазара іаназҷӆрҷуа ішӆҟалуа абасоуп: рӆфара мачхуоіт, хаак

алкаанӆ акумкуа агӆ бзіамкуа, аша мачхоіт, іагхоіт,—арі шахуз аіка аҷӆшрӆла іудӆруеіт, даѳа-ҷарагӆ ажӆ ҷӆшхоіт. Арі ачӆмазара кӆр-зхӆҷуа ахҩалалара, аҩра хщаща цаакӆ, ма ітарӆу алаба аҩутара, мӆцхӆ амалачӆр раҷанӆ іахамоу, ма акӆ аахара, іахҳанӆ ікалоіт. Аҩсаа ҩсӆхуак зламоу ала аҩӆҩ бзіеі, афат бзіеі агмӆрхакуа ахущтра уалагароуп.

'Ахущтра: Ҩаса ірӆрҩоуіт 3 саліціл піліулк (9,3 гр. саліц. ҷӆҷӆ (салициловой кислоты) асҩірҩ аднӆ ірзҩнӆ ашӆлеі азӆі мачзанӆ іалаҷанӆ), ашҩах іахшӆу ачӆра дӆрхщащоіт цінк зӆла абӆмба рбаазанӆ іаҩутоо. Ачӆра мӆцхӆ ікакахазар-камфорна сҩірҩ ахштӆуп амарща кнӆ мӆшкӆ ала знӆ, нас іҿаҺатӆуп ібоу акӆ ала. Ачӆра татамхар, іаҺа ічуа іалагар, ішӆупҺагӆ уаѳӆ ігӆ іаанагоуа іказар, убӆсҟан іҩкатӆуп, іҩӆрѳаатӆуп, ачӆра рӆцҩатӆуп. Ҩсӆхуак зламоу ала аша дӆук штҩӆмзароуп, абӆмба аҩутанӆ іҿаҺуанӆ, ашҩах іаартаҩанӆ іахштӆуп іод рштӆштнӆ (1 : 10).

Апӆху аднӆ ашраҩуа. (Нарывы на гузкѣ). Арі еҩш ачӆмазара мачуп, аха акутҩуеі, аҟӆзҩуеі аҩуачаҩуеі рзӆ арі ахаа щарҩам. Арі ахаа ахӆж азкамҩсареі, ӆс агӆ абзіамреі ірӆхҳоіт. Арі ачӆмазара злаудӆруа абрӆі алоуп: ічуеіт, ма расак іаҟаранӆ щранӆ іаҩугӆлуоіт апӆху, аҷа (воскъ) еҩш іазѳажнӆ.

'Алӆргара: Һӆзба-ҷарла іҩӆрҟоіт ашра, нас акгӆ ҩамӆжкуа іҩдӆрѳаауеіт. Ашша іҩаѳанӆ іҟоу амарща кнӆ іҩӆрхуеіт,—ахура аѳнӆутҟа ізӆрҩсаҺаша хушак, ма шшак ахӆрштуеіт (еіҩіуп амалҺама); нас ахура ҩаанза іҿӆ∫алатӆуп 5% аборно ҷӆҷӆ ала (5% раств. борной кислоты).

Аҷеі-жӆі рӆкнӆ ашраҩуа ралҷра. (Нарывы на тѣлѣ). Арі рӆхуеіт аҟӆзҩуеі агуагушҩуеі. Арі аіҺарак аҩӆҩ мӆцҩа, аҩӆҩ хщаща, аҷа мрӆцҩара, аҷаҷгӆ мҩсахра

іахҕоіт. Адѵргаԥуа: анѵҟуаша еілагоіт, ашраԥуа ѧлнахуеіт іаҺа ацѵхуа ѧшаԥаҳ. Арі ачѵмазара агуагушԥуа знѵ зѵнла рѵца афаҭ амѵрсара іахҕанѵ ірѵҳуеіт.

Ахущҭра: Апуху ԥра іаԥахѵу ауп абрѵґѵ іаԥахѵу. Еіԥракхар хѵҳ іанѵу ѧхущ ѧла іѧлдѵргоіт. (Уахуаԥш діареіа) (см. діарея).

Амԥѵжфа ѧцаҟа ашра. Арі аԥуачаԥуа роуп ізѵҳуа.

Ахущҭра: Арі ѧлѵргаразѵ іҟаҭаҭѵуп хѵҳ іҺоу ѧфҳаа рзѵ іҟарцоо.

'Аіхачра. (**Насморкъ**—пипсъ, мытъ). Арі ачѵмазара ѧҳԥа ѧлалара іахҕоіт, ма ерѧзнакѵ аша-ҳԥашара. Арі ҟазцоо ѧмш шѵ, ѧцѵх ҳԥѧԥа, ѧцаакра, аԥша ԥѵ (аԥша еілало). Арѵі іахҕоо ачѵмазара хԥанѵ іҟоуп.

'Ак агірԥ ѧфба ірѧіԥшѵм. Аԥсаа чмазафхаанза афнѵуцца цԥанѵ іҟазар, даҽа чмазарак амѵҳуар, аԥѵнца азѵ кѵлѵкукуо іҟалоіт. Арі аамԥазѵ ішаԥунагоуа ѧла ахущҭра уаламгар аімҺарѵеі аімсареі азцѵсуеіт; аԥѵнца азѵ кѵлѵкукуара акраамԥа інаскоіт; хѵмз ізѵдхалахеуґѵ саԥущахеіт. Аԥѵнца аз-кѵлѵкукуара акучараԥуа іаҺа іԥуԥуанѵ ірѵҳуеіт, іанаамԥоу іѧлѵргамзар рѵзҺараґѵ ннакѵлоіт.

Раԥхаза абрѵі ачѵмазара аԥсаа іанрѵзцѵртцлаҟ цԥа еілкаатѵуп рҽаҽѵ, ма рԥѵрԥаҽѵ ашкуакуԥуа аԥуԥсоуща іԥазар, ма іцѵԥԥащà іԥазар, ма аԥсѵԥ алага-фагарàан ахѵі-хѵі аргозар.

Ахущҭра: Рԥѵнцаԥуа ԥѵʃʃалаҭѵуп 50% ашаб рԥѵшѵла.

Рԥѵнца іԥѵцуа аффѵ ѧмамзар іщарԥам рфѵзца ірѵлазарґѵ, ҿкѵ рѵмам.

Ачѵмазара агуҳаа мкѵкуа іаанхар аԥѵнцаҳґѵ аԥѵрԥаҳґѵ аффѵ аанахуоіт, аԥѵнца іԥѵкукуо аԥаҳѵ іадфалоіт, нàс аԥсѵԥ алага-фàгара ацѵуадàфхуоіт. Арі ѧамԥазѵ аҽѵ

ѧфнѵуцца алеіжа еԥш іжпанѵ іԥаҭоіт, ішнеіуа ацàлз зкпà іеіԥшнѵ іԥалоіт, цґа еґѵԥнафааѵеіт. Арі іаҺà іаҺà цаԥà еімҽханакуеіт аԥѵрԥаҳѵ, аԥсѵԥ алага-фàгара іацѵуадàфхоіт, нàс іаашԥагѵлоіт аԥѵрԥ-хаà ашраԥуа ԥагѵланѵ. Іазѵцґахар ашраԥуà ԥзканѵ аҭà аҽѵ іԥàлоіт, àбз хнафòіт, нàс цаԥà іцòіт афаҭ амфа аԥѵрԥѵ àла. Убрѵі ѧамԥазѵ аԥсаà абз ԥнàхуеіт, акѵ лбаанадощà аҽѵԥанацоіт; знѵ зѵнлаґѵ аԥсаà аҽѵ цԥахуòіт, аԥсааґѵ згу бзіоу акѵ еіԥш інаԥш-ааԥшуеіт, акрѵфараґѵ ԥнакѵуам іанѵԥсѵша 2—3 саàԥ рԥѵнзаґѵ. Аԥсаà аҽѵ арàҺаѵазар аԥсѵԥ лага-фагага аԥѵрԥѵ аҳѵ іԥàлт-àуп.

Ахущҭрà: Аԥѵрԥѵ іԥѵршуеіт акутѵ—мԥѵжфа ірцарнѵ нàԥ афнѵуцца 2 ідѵркнѵ 4 діум рԥѵнза, абфà купорòс 3% ірзѵԥнѵ (3% растворъ мѣднаго купороса) àла ірбаазанѵ.

Аԥѵрԥѵ аԥнѵ амԥѵжфа іԥадѵргежуеіт ԥшàала 2—3 рàԥара нàс іԥѵргоіт. Іԥѵушуа іадчаблоіт аԥѵнца іԥѵцѵз аҭà. Знѵ зѵнлаґѵ аҭà уафѵ ібоіт аԥсѵԥ лагафàгарԥа аԥѵрԥѵ аханѵ. Знѵ арі аҭà хузѵцк іаԥаранѵ іубòіт, знѵ-зѵнлаґѵ ітаґ еіҺанѵ. Убрà іԥшҭѵуп іҽѵцѵу мԥѵжфала хѵх зѵзбаху Һаз àхущ. 'Ашԥаҳ абрі амцѵжфа àцаррала іԥгаҭѵуп абрі аҭà. Арі знѵ зѵнлà іманщàланѵ іԥалоіт. Знѵк àԥацарала іузԥѵмхзар, еіԥàԥаца àдѵрфачнѵ àшеж. Абрі èԥш аԥсаà іаназѵуулаҟ ашà хучѵк аҽѵцуеіт.

Знѵ зѵнла àщаза еԥш іарà убрà еіԥàԥулоіт, убѵсԥанґѵ іхущҭлаҭѵуп, ішнеі-неіуа еіԥхоуа іàлагоіт. Абрі хѵҳ іҺоу àхущ анѵԥацаҭѵу аԥсаà аԥѵрԥѵ ѵрцаакҭѵуп провàнс хушà (прованскаго масла) зѵщкубарԥуак рѵла.

Знѵ зѵнлà арі аҽѵ àвараԥуа рàҳ іԥалòіт-убрѵі аԥнѵҭ аҽѵ ԥчаàуща. Арі àіхачра іцоо іàҳѵр, іаразнак ацàра іаԥѵцуоіт.

Мѵцхѵ еіхачнѵ аԥсѵԥ алага-фàгара ацѵуадàфхар сарà іщàбжазгоіт іащѵрзкразѵ чеімҺàԥк àзна апровàнс хушà

(прованскаго масла); саàҕк ма ɸсаàҕк рѵшҕах̆ 1 ма 2 мһаӈ акастора хушà (касторовaго масла); àхуда àхѵр-хѵ̀рра ҕуҕуàзар, аҕсѵ̀ҕ àлага-ɸàгара ҕуҕуàзар арѵҕһаҕуà іòд рѵх̆шт̆ѵуп. Амӈѵ̀жɸаҕуа рѵ̀ҕаqа ахѵ̀ àмамкуа іахѵ̀qоу àуп арѵҕһаҕуà ахвѵ̀дѵу. Іòд àбҕааһа аҕсѵ̀ анаргòіт, аҕсѵ̀ҕ лага-ɸàгараг̆ѵ іаһà èіҕхòіт.

Аҕунѵ̀жла жнѵ̀ іàҕалазар àмч арѵҕуҕòіт. Арі àжла аҕсѵ̀ хщàща іҙàаҕазароуп, нàс àмца куадà іàҕургѵлазароуп, мѵцхѵ̀ еілàмшраг̆ѵ, саàҕ бжàк àqара. Хуччѵ̀к алумàн ҙѵ̀ àлагазар іаһа іазèіҕіуп. Арі àжла аҕсаà іàҕалазароуп ішѵҕхà-ҕхѵоу, аҕсаà іàчһараг̆а ішѵ̀qоу. Акутѵ̀-арцна 3 чèі мһàӈк реіһà àҕат̆ѵм, арбаҕ̆ аабаqà.—Аҕсаà àрма жɸала ікт̆ѵуп, аш̆апѵ̀ ала імҕаӈ̆-ҕàӈ̆лараг̆ѵ. Арі àіхачра аɸàраҕуа рҕѵ̀нца азѵ̀ кѵ̀лѵкукуо іqанацòіт; ахѵ̀ еілагѵ̀ланѵ амӈѵ̀жɸаҕуа кѵ̀дѵрш̆ш̆нѵ, àфара мàчхоіт.

`Арҕ мѵцхѵ̀ азѵ̀-жра хҕàркуеіт, іаһà ірзеіцòуп, іарàтуеіт (діарея). Убрѵ̀і аqпѵт̆ ѵ̀рҕ, азѵ̀ іржуа акамфòра ҙаàцазар ібзіоуп, ахà дарà абжааҕнѵ̀ іржуа àqара рѵмзкѵ̀роуп, àбжа àqара ржѵ̀роуп, ɸенàк àла хѵнт̆ѵ̀. Ашòура ӈг̆à àqазар-ацѵ̀ра ірфоо ҙѵ̀ла ірбааҙанѵ ірѵ̀ҕалазар бзіоуп.

Шежла іqуатòу àфат̆ рѵ̀ҕалазар àуп, аqуатàраҕуа рѵqнѵ̀ іахшѵ̀у (воспаленныя слизистыя оболочки) 2% бертолета-ӈѵ̆ка (бертолетовая соль) ѵ̀рҙѵҕнѵ іах̆ш̆т̆ѵуп. 10—14 мшѵ̀ рѵ̀ла аɸàраҕуа ргѵ̀ бзіахуоіт. Акучàраҕуа рqѵрqѵ̀ ӈнѵ̀ qазар, рɸѵ̀ дрàһауеіт, арі ат̆ѵ̀ ззѵ̀мдѵруа аҕсаà ззанѵ̀у, „ɸѵрһасра“ чѵмазароу ӈѵ̆іш̆оіт („зѣвота“). Арі èҕш анрѵ̀дѵрбалалак̆ азѵ̀-ҕара іаqѵ̀ҕуеіт, афат̆ qуатà ацѵнхурàс ібàбаҙа ìqоу-ацѵ̀ра іжѵ̀у àла ідѵрчòіт 7—10 мшѵ̀ рàqара.

Арі абàша хущ̆ра ìрласнѵ іàхуоіт, рѵ̀мчг̆ѵ ҕуҕуахуòіт, дарг̆ѵ̀ бзіахуоіт. Убрѵ̀і аqнѵ̀т̆ аҕсаà ззанѵ̀у ідѵ̀руазароуп акучàраҕуа іжпанѵ̀ еілеімѵ̀жроуп; рѵҕраɸѵ̀ ладеі-ɸадèі аҕшà іàмɸанѵ ìqамзароуп; знѵ̀ зѵнлаг̆ѵ̀ рѵҕрà аҕшà ɸнàрслат̆ѵ̀уп арѵ̀цҕаразѵ (вентиляція).

Аш̆ап-чрà. (Опухоль лапъ). Арі ачѵ̀мазара **аіһàрак** аҕсаà маqаҕуà ірѵ̀х̆уеіт. Знѵ̀ зѵнла аш̆апѵ̀ чуеіт аш̆аҕхѵ̀цҕуа рѵбжàра, наҕхѵ̀цк àqараг̆ѵ хѵх̆ аш̆аҕхѵ̀цҕуа інархѵкнѵ. Знѵ̀ зѵнлаг̆ѵ абрàqа ішнѵ̀ атà ҕанѵ̀ іqалòіт іаг̆кàк̆ахоіт. Арі атà ҕѵрɸаанѵ̀ іҕѵ̀хт̆ѵуп. Аҕсаà ззанѵ̀у іҕсаà цѵрк̆ѵ̀ ахуӈ̆т̆рà іанàамҕоу дàлагар, ачѵ̀мазара ірласнѵ іàлгуоіт,— агух̆àа імкѵ̀р-адаҕуà мѵцхѵ̀ еібарѵххòіт, нàс адаҕуèі àбаɸѵі рѵбжàра атà бжàлоіт àщаҙа èіҕш,—убрѵ̀і аqнѵ̀т̆ ікàк̆ахуоіт. Арі èҕш ачѵ̀мазара àрбаҕ̆ іàх̆ѵр, нàс аҕсаà рзѵ̀ аҕасѵ̀ інѵіжѵрцѵ іхуàрҕам. `Арцнаҕуа арі зѵ̀х̆уа шаqà àмш аɸàҕсахуа àqара ах̆аà рòуеіт.

Ахуӈ̆т̆рà: Аҕсаà аш̆апѵ̀ іàҕурцоіт, ачà-ма аҕàрч ршнѵ̀.

Аш̆аргуцà іàцш̆т̆ѵуп арахѵ̀ „арники“ (спиртовой настой арники), аш̆ҕах̆ѵ̀ амалһама (вазелинъ) ах̆ѵ̀рш̆уеіт аҕà арqуатаразѵ̀. Аш̆апѵ зег̆ѵ̀ нàрмак àла іɸаһàзароуп.

Аш̆аҕуèі аікаҕуеі рѵ̀лаҕаара. (Отмораживаніе ногъ, гребня и сережекъ). Аҕрàх̆ӈ̆àӈ̆а, аҕаҕҕѵ̀ тàта амамзара, аш̆апѵ̀ баàзара аҕрà ҕаакѵ̀ аqнѵ̀, аҕсаà àх̆ҕа ӈг̆а анѵ̀qоу аqàх̆ѵ̀ інхàра: абàрҕҕуа ірѵхq̆òіт. Абрі ах̆аà рт̆àгас сарà іqасҕалòіт абрѵ̀і àхуӈ̆, дàараҙа ег̆рѵ̀хуарҕоуп,—ѵ̀і абріòуп: амалһама (вазелинъ) ма агàз рх̆ѵ̀сш̆уеіт аікаҕуеі аш̆аҕуеі... Мѵцхѵ̀ іàлаҕаанѵ іqалàр, убрàqа асѵ̀ ах̆ш̆уà ізɸуèіт, àш̆ҕах̆, аqѵ̀з шшà ах̆ѵ̀сш̆уеіт,—абàс асѵ̀ іах̆àблѵз азàҕ̆а àҕургѵлар, àрҕ ах̆ӈ̆àӈ̆аҕуа рѵх̆ш̆рà анàɸс аш̆àб ршѵш̆нѵ азѵ̀ (ікапàннѵ хуҕàк аш̆àб убрѵ̀і àqара 10 азѵ̀ аqнѵ̀) іàласѵ̆̆оіт; убрѵ̀і àш̆ҕах̆ іахàх̆уа іах̆ш̆т̆ѵуп 5% ліапіс ршѵш̆нѵ. Імачнѵ іблѵ̀у аqнѵ̀ даàраҙа іхуарҕанѵ̀ ізбòіт іахах̆уа агàз ах̆ш̆ѵ̀зар.

Абàс асѵ̀ іàбѵлнѵ іахѵ̀qоу мащѵ̀рла іцq̆àр; ма аɸѵ̀за абзоурàла аш̆à аàр, ҙѵ̀ х̆ӈ̆àӈ̆ала і̆̆ат̆ѵуп, аш̆ҕах̆ѵ̀ бамбàла 5% карбола ӈѵ̆ӈ̆ѵ̀ ҙѵ̀ла (раств. карболовой кислоты). Дѵ̀ук іцq̆àмзар іудàɸѵм, ахà ҕуҕуàла іҕѵ̀фаанѵ іцq̆анѵ̀ ìqазар,

убѵсqан іммѵжѵжкѵрцѵ, аҳшҵҿуèі àϫϫарагуеі іàһһаз рнàѡс іàҿуҿсаҵѵуп ігузанѵ еіqаранѵ еілаххнѵ аӿ-цеі аша̀бѵі.

Аһаҿім Rob. Klee ірàбжеігоіт аікаҿуа аҵаа àлащраан ірзѵqарҵаразѵ: акір зѵі аҵла хушèі еіqаранѵ еілаҵанѵ (смѣсь известковой воды съ деревяннымъ масломъ въ равныхъ частяхъ) ашапѵ асѵ іàблуазѵ-ӿаһанѵм хàһ ршѵшну 1 : 20 (растворъ адскаго камня 1 : 20).

'Арҿ àхущҿуа сарà іззѵqасҵаз зеҿѵ даàра ірзèіҿхѵеіт, саргі зеҿѵ ірàбжазгоіт абрі èҿшѵу аҳàà азѵ абрѵі àхущ àдѵргаларазѵ.

А б л р à. (**Ожоги**). Аблра аҵщàра асапѵн щах аҳшҵѵуп. Уі анàѡс абжèі-тсà ӿѵка (уксусно-свинцовой соли), агліцерінеі еіqаранѵ еілаҵанѵ. Іазѵманщалазар àхура абѵмба àдҵанѵ іҿàрһоіт.

А х ѵ а ч р à. (**Опухоль головы**). Арі ачрà аіһàрак ахѵіҿѵі àблаҿуеі іааріѵкуршанѵ ауп іахѵqалоо. Арі ачѵмазара ҿàса абàс àуп аҵѵрҵша. Ащàх шкуàкуа àлаҿуа іааріѵкуршанѵ іqалòіт, аҿсааҿѵ ашаҿхѵц àла àлаҿуа àбаҿуеіт. Знѵ зѵнлà арі àҿҳа абàс іqалоіт: ма аҿѵнца зѵнзàк еімаѡанѵ іqалòіт, ма імàчнѵ, афѡѵ бааҿснѵ, атà цòіт. Знѵ зѵнла аҿсаà ахѵі-ҿѵ уахѵкѵі ҿнàкѵі рѵла àла аҳҿòу умбуо ічуèіт. Акутҿуà аҿшà èіласѵрҿа-ҿѵ іҿакѵмзароуп. Урҿ іҿакѵзароуп аҿрà-ҿхаҿѵ, афѡѵ бааҿсѵ ахѵqам. Іанѵбзіахалаҿ-ҿàса ршапѵ еіцѵрхразѵ ірѵшҿуèіт ҿѵҿрак; мамзар àҳҿа еіҿàрѵлалар qалòіт.

Ахущҵра: Ахѵі-ҿѵ дѵрцаакуеіт зѵ-рqуàндала ащѵнҿàр àла. Арі qарҵòіт 2—5 мінуҿ рàqара, аҳàà зеіҿшрòу еҿш. Інакѵзаалаҿѵ ахѵі-ҿѵ цҿа ірбаҵѵуп, мамзàр іаһа іаҿѵрхàгоуп. Азѵ рцаакѵгас іѵтахѵу шàб хучѵк зааѵцар ібзіоуп. Аҿѵ анҿѵуϫϫаалаҿ àбҿааһа іòд àхіушѵр даара іазèіҿіуп, ізбàн àкузар, ашрà (воспаленіе) лассѵ іарҵòіт. Аҿѵ аҿѵϫϫаара уахѵкѵі ҿнàкѵі рѵла ѡѵнҵ іаҿахѵуп.

Знѵ зѵнла ачрà іазцом, ма хучѵк іазцоіт, аха іаһà іҿуҿуахòіт. Абрѵі èҿш àамҿазѵ аҵà àҵаqа аҿèізакнѵ àщаза èҿш іàҵаҵòіт; арі аqѵрqѵ аqнѵ іҿаҵоо èіҿшѵуп (уàхуаҿш „аіхачра“ см. „насморки“), ахà іаһà ізжпòуп, афѵѡҿѵ іаһà еіцòуп. Ачра àлаҿуа ірѵкуршанѵ іqазар, аҿсаà àлашара аҵѵзуеіт,—аіһàрак абрàqа атà цоò іàлагар àлаҿѵ àцҿѵцуеіт.

'Ахущҵра: Арі èҿш ачраҿѵ, аҿсаà мѵцхѵ ібзіоу акѵ àкузар, іцарѵу чаҿѵла ачрà агуҿанѵ іҿѵрqоіт, нàс іҿòу імѵргуàqкуа іҿѵцуеіт. Аҿqàрҿаҿѵ ашà хучѵк аанàшҿуеіт. Ашҿаҳ щѵнҿàр хучѵк аàхуанѵ іàладрѵцҿоіт, нàс аҿqàрсҿаqнѵ ашàб-зѵ зѵцкубàрҿуак ҿатаҵѵуп—арі атà арцѵсуèіт, іàцхраауеіт аҿѵцра.

Арі ачѵмазара аҿсаà ішàдѵубалалаҿ аѵеі мһàщ àзна акастòра хушà (касторовое масло) аѵржѵр іазèіҿіуп.

А ш ѵ г а ҿ у а р ѵ ф а р а. (**Отравленія**). Аіһàрàк ашѵгаҿуа—ахàһ іàлцҿуо (минеральныя),—рѵцеі ркатèіҿуеі аршуòіт, агірҿ ахшѵѡ-еілагàгаҿуа іаһà мчѵ змòу-ащаҿѵщаҿ ірѵлцуа ауп, ідѵрцѵсуеіт аша аqуàqуеі ахѵ абаѡлашаҿуеі рѵqнѵ.

Арàqа сарà іаһà іаҿахнѵ ісѵҿхазоіт абàрҿ ашѵгаҿуа рѵqнѵ еіҿурхàгас іqасцахеу, хуарҿàсҿѵ іqалахеу.

А ҿ с ѵ з-ц а à-з ѵ (**сельдяной разсолъ**), аҿсѵз цаà зҿàрзкѵз азѵ, аҵаà-цѵϫϫаха,—àфаҵ іàлаганѵ, дѵук арі іахqòò ззѵмдѵруа, аҿсаа ірѵрҿоіт рҿѵцà арѵцҿоіт-һа, аӿѵка-цҿà аіһаҿѵ ірзеіцòуп, ібаàмаҿуаҿѵ ахàлоу азѵн àкухап. Аӿѵка іашуà дѵргас іàмоу àуп аріҿ іàмоу (уàхуаҿш цаqà). Урҿ іаһаҿѵ ідѵрцѵсуеіт ашà рхѵі рqуаqуеі абаѡлашаҿуà рѵqнѵ,—рѵхудаҿуа арèіцаqоіт, ахшѵѡ ҿqòіт, àмаха шахà аqуҿсааѵèіт, іҿѵӿҿѵӿуеіт, іӿаргуàлкуоіт.

Ахущҵра: Азѵ ҳщащà àҿуҵаҵѵуп, іарà убрі àла амашѵна азѵqаҵаҵѵуп (іарàтѵрцѵ) (клистиръ). Мчѵла ірацанѵ

іàржҟѵуп ачàб рѵжҟ (клеистаго питья), чàі мhаԛк іàрбанзаалаҟ щаԥѵԛаԥ хушàк (растительнаго масла) 3 мhаԛк ачàб еілàршзѵ (клеистаго отвара) іàлаганѵ, знѵк іàржҟѵуп аԥсаà.

Абфèі іарà аԛѵкѵеі рѵшра (**отравленіе мѣдью и ея солями**), арі аԥàбфакра іахԛòіт. Дѵуззак ԛԛà ібфакѵмзар іщàрԥамхарԛѵ қалòіт,—ѵс àкумкуа іԛбарацàзар 12—24 саàԥ рѵфнѵуцқ іԥсуèіт; арі èԥш ашѵга анàфалаҟ àфара мàчхоіт, ма іақѵцзоіт àфара, аԥàрч азцѵсуèіт, аʃарԛѵ іàлагоіт, еілѵууà іқалòіт, àмгуа чѵуèіт, лассѵ лассѵ іԥѵлцуеіт, адѵлцра цаԥòуп, іазцѵіаԛоуп.

Ахущҟра: Акутàԥ-ціл рацанѵ, магнèзіа (магнезія) бѵлнѵ, хуԥак 20 хуԥа азѵ (1 ч. на 20 ч. воды) есс-саàԥ чàі мhаԛк, чàі мhаԛк àзна, іраԥанѵ ахѵз (сыворотка) àлаҟанѵ іàржлазароуп.

Аhѵнаԥшѵга ашра (**отравленіе мышьякомъ**) арі аhѵнаԥԥуа рзѵн àхущ ідѵргѵлуа афнàҟ ԥсаàҟԥуа ірфар іахԛòіт. Убрѵі аqнѵҟ аԥсаà ззанѵу іка̀імԥсароуп аԥсаà іахѵрбаша. Арі іахԛоо абàсоуп ішѵчмазафхуо: іраԥанѵ алеіжа нèіуеіт, аҽàрѵххоіт, іацкісуеіт, ірhауèіт, акԛѵ àмфуа азѵ рацанѵ іàзжуа, іцаԥанѵ, аԛѵш фѵ àманѵ, бжеіhàнгѵ ашà àланѵ адѵлцра,—іхàнԥанѵ хрѵж-хрѵж аԥсѵԥ ланагоо-фàнагоо, анѵqуащà еілагоò, іԥѵԛ-ԥѵԛуа, іԛаргуàлкуа, àла агу àімхуц іазѵԥбаанѵ.

'Ахущҟра: Аіха-жàкца зѵла іршшнѵ—1—2 мhаԛ саԥ-бжà цѵԥхàза; шаԥàрла ізфанѵ азѵ, кутàԥ еібгак аціл есс-саàԥ іàржлаҟѵуп. Ачàб (клеистый отваръ) ԥунѵжла еіларшнѵ, ма магнèзіа (магнезія) бѵлнѵ, хуԥàк 20 хуԥа азѵ аqнѵ (1 часть съ 20 ч. воды) саàԥ цѵԥхàза чеі мhаԛла іàржлаҟѵуп.

Афосфор (**фосфоръ**) ашрà,—арі акутԥуеі аԥуàчаԥуеі рòуп іаhà ізѵхуа, ацѵцѵԥшаараԥуа аҳѵрдѵруа аqнѵҟ,—аhѵнаԥԥуа рзѵн ішԥартцоо дарà іԥшаанѵ ірфàр.

Арі імàчнѵ ірфàр дѵук ірнѵԥшуам,—іраԥанѵ ізфàз àцеі аҟатèі мѵцхѵ іаршуèіт іаԛѵԥсуèіт 1—2 саàԥ рѵфнѵутцқа. Імàчнѵ іàфар: іка̀ԥсащà іқалоіт, іқѵіԥхоіт, ахѵ арбàбоіт, àфара агуаԥхуàм.

Ахущҟра: (ахущҟрà аназнѵqугаша імàчнѵ іанàфалаҟàуп),—ахлòра зѵ (хлорная вода) саàԥ-бжàк àла ачеі мhàԛ àзна аржҟѵуп; амагнезіа бѵлнѵ азѵ іàлаԥсанѵ (àqацаша хѵх іаhhахèіт) акутàԥ ціл, ачàб-зѵ (клеистыя жидкости) іàржҟѵуп.

Аԛѵка (поваренная соль) ашрà. 15 ідѵркнѵ 30 гр. аԛѵка іашуèіт аԥсаà ідѵууԛѵ 8—12 саàԥ рѵфнѵутцқа, арі іàhhàз іаразнакѵ ілбаанадàзар; арі ачѵqуі àцеі, акатèі аршуàн,—азѵ-экрà хԥанакуàн, аҽѵтца цԛанѵ, акрѵфара агуàмԥхѵуа; аҽѵ афнѵутцқѵеі аԥѵнца афнѵутцқѵеі алèі жа-èԥш іԥулоіт, іқаԥшхòіт, лассѵ-лассѵ іфòіт; àтра, àхудеі ашапԥуèі амԛѵжфаԥуеі аqуаԥсаарà; лассѵ-лассѵ аҟара, àмгуа àдгіл іàднацоіт; àлагу аімхуц ԥбаахуòіт. Знѵ зѵнлаԛѵ, ахà імачѵуп, аԥàрч аԥуффуа іԛоò іқалòіт; іԛаргуàлкуа іàлагоіт.

Ахущҟра: Арі àхущ хѵх ісhахеіт (уàхуаԥш аԥсѵз цаà-зѵ...). 'Аразн зѵ ашрà; арі іарà àразѵн зѵ акутѵ àхуа іàлалоо, ахѵ ԥхасԥàзҟуа, ашѵп hа іахѵршуоуп ізѵхԛоò; àхуа шѵгас ѵі qаімцàрԛѵ іраԥòуп іqаіцаша àхущԥуа. Арі ачѵмазара дѵргас іàмоу абрѵі àуп: ацàлз аҽѵцѵкукуоіт, аҽѵ афнѵутцқѵеі аԥѵнца афнѵутцқѵеі іqаԥшхуòіт, àмч куадахуòіт, адѵлцра цаԥанѵ, афѵ баԥснѵ іқалòіт, мѵцхѵ іàгхуоіт, інеілѵк аілѵкнѵ ахѵ каԥсòіт, ажѵ ахааԥшуа іàԥунаԥсоіт àбԥаж àԥунѵ. Іцѵкукуанѵ іԥсуòіт.

Ахущҟра: Ачàб зѵ (клеистыя жидкости), азѵ зфанѵ, акутàԥ аціл, $^1/_2$% аіхаҟ купорос рзѵԥнѵ (растворъ желѣзнаго купороса) ҽнàк àла хѵнҟ акрѵфага мhàԛла іаржуа: азѵ рѵжҟ атѵфша ԛѵԛѵ (сѣрная кислота) ԥѵԥк àлацанѵ.

Аҟуа̀чаҟуа рԥсра̀ ахул (акапуста) іа̀ҟулоо ахуа̀чаҟуа рԥ̀ла (отравленіе утокъ гусеницами бабочки бѣлянки капустой)—арі ма̀чрм аҟуа̀чаҟуа рзԥ̀,—ізба̀н а̀кузар аҟуачаҟуа рԥсԥ̀ ҵгоуп, рԥ̀цеі рчԥ̀qуі-мрцхԥ̀ іта̀анза аqуҵҿа рздԥ̀рам. Убрԥ̀і аqнԥ̀ҭ акапу̀ста (ахԥ̀л) ахԥ̀лоу аа̀іҕуара аҟуачаҟуа ԥ̀qамзароуп, ԥ̀імоу акапуста (ахԥ̀л) ахԥ̀лоу іазаа̀іҕуоу азԥ̀ а̀хҕԥ̀ інаҿԥ̀мзароуп. Арі ічмазаҿхуа хазԥ̀ ҿара̀ фаҭԥ̀к ахамо̀уша іԥакԥ̀зароуп. Арі іаҿуа̀ шԥ̀qало абàс а̀уп: аԥсаа̀ акрԥ̀фара іаqу̀ҵуоіт, ікуадахуо̀іт, а̀ҵа а̀ҟуhанр, іатуа̀ іqало̀іт. 'Ірласнр убрԥ̀і аqара ікуадахуо̀іт, аԥсра̀ ѐԥш іабо̀іт а̀неіԥатҵра, мчԥ̀ла інеіԥасҵоіт-hа уа̀лагар іҿаhауҵа ібаркі̀-баркуа іахԥ̀насҟоо іка̀hауеіт, ма а̀бԥа іԥуhауеіт, аqуа̀qуа мрцхԥ̀ іахах̀уа аqнԥ̀ҭ, ма авара, на̀с уа̀ іҕԥ̀лом. Аҿԥах̀ 4—5 саа̀ԥ рԥ̀ҿԥах̀, агуа̀qра мрцхԥ̀ ахганԥ̀ іԥсуо̀іт.

Ахуҵ̆ра: Ԥа̀саза а̀ҵа злаҵԥахàша а̀ус азнԥ̀qугаҭрун, убрԥ̀і аqнԥ̀ҭ абàс азԥ̀qатҵаҭрун: 1) ача̀-іԥуаԥа шԥ̀ла кастора хушала (касторовое масло) ікуаhанԥ̀ ԥ̀ркумпрлнр, іаhаҕԥ̀ ѐіԥіуп ԥа̀ҿтҵас іqатҵа̀зар; арі афаҭ аԥасаа̀ мчԥ̀ла іа̀ҿатҵаҭԥ̀уп. 2) Абра̀qа а̀іаhала азԥ̀ ара̀ҵа ххнԥ̀ (угольный порошокъ) іза̀аԥсаланр іазгԥ̀лазар іазѐіԥіуп, ма амѐл (мѣлъ) абàрԥ а̀хуҵ̆ԥуа іррҵ̆аразԥ̀ а̀шhам іа̀фаз. Абарԥ ахуԥуа (1 и 2) ԥ̀ԥк акамфора ххнԥ̀ ірԥ̀лаԥсазар іаhаҕԥ̀ ѐіԥіуп абарԥ ахуа̀чаҟуа іррхԥ̆а̀з шhàм рҭа̀гасрі х̀аа рҭа̀гасрі.

Ачԥ̀мазара ԥ̀ԥк іҭоо іана̀лагалаҟ, ара̀тга хԥ̀х̀ ішàhhаз ѐԥш іано̀у, а̀шhам зрҵ̆ашазҕр ано̀у, на̀с акрԥ̀фара агуазрԥ̀ԥха̀шеі, а̀ҿԥ̀ҵа бзіазҭԥ̀шеі а̀хуҵ̆ а̀ԥахԥ̀уп; арі азԥ̀ ібзіоуп ҵітрон мелісса (трава изъ семейства губоцвѣтныхъ растеній) арі аԥԥѐка ҵрԥ̀х̀аза іqоуп.

Мелі̀сса ҿà ірррхуеіт, ахча̀ԥ зхԥ̀хру хшла̀ ідрҿ̆ҿуѐіт, абàс ікуаhа̀у ікумпԥ̀л-кумнԥ̀лнр ішпанԥ̀ іqатанԥ̀ аҟуа̀ча мчԥ̀ла а̀ҿԥ̀ іԥа̀ртҵоіт. Ібзіахаз аҟуа̀ча ԥаса агречіха ххнԥ̀ а̀фаҭ іа̀лаҵанр іаԥалазар іазѐіԥіуп. Сара̀ схàла ізлагуа̀сԥа-

хеу а̀ла ҿԥ̀нҭ абàс іа̀уԥоуа іазхоіт, а̀ҿԥ̀ҵа аррбзіоіт аҟуа̀ча абрі а̀х̀аа̀ла ічмазаҿԥ̀з.

Аҿапԥ̀і аҿаҵ̆ҕараҟуеі рԥ̀хуреі рԥҵ̆а̀реі. (Порѣзы и пораненія лапъ и пальцевъ). 'Ахуреі аҵ̆а̀рèі іаhà іа̀ҟуҵоіт ібԥ̆а̀рԥԥуа аq̆рмса̀р-каԥсарԥа аqнԥ̀і, абàhча аqнԥ̀і, а̀уԥра аqнԥ̀і.

Аԥсаа̀ аҿапԥ̀ шхԥ̀ іана̀друбалалаҟ, азрqуа̀нда із̀аурларoуп а̀хура, іѐԥ̀ʃʃаа̀ҭрун, аhрнҵ̆а̀ а̀дрмхалароуп, ахура ҵԥ̆а̀ а̀хуаԥҿра аԥахԥ̀уп, аhрнҵ̆а̀ а̀іуа зеіуо̀у а̀дрмхалароуп, ма асàрка ԥрҿха̀, закуҭрзаалакҕр акԥ̀ адрмхалакуа іҵԥанԥ̀ іqалароуп. Аҿапԥ̀ рʃʃо̀іт акарбола хуша (карболовое масло) златоу азԥ̀ а̀ла, на̀с іѐҿрhоіт. 'Ахура ірласнр іԥо̀іт.

Аҿапԥ̀-куадара (рахитизмъ или слабоногость) арі арбаԥ̆-ѐҿараҟуа, зҿԥ̀зҵа реіhà ірласнр ізрзhа̀з рро̀уп а̀с іqалуа. Ҿазҿа̀сҕр іро̀уа абàс а̀уп: іҿаҵхнԥ̀слоіт, уазкрі уазкԥ̀і іаалрq̆анр а̀дгіл іԥуhауеіт, крана̀фуа іҭанԥ̀ кра̀фоіт,—іша-ку̀заалакҕр аԥсаа̀ аҿапԥ̀ а̀мч шàмам іудԥ̀ррҭр іубо̀іт.

Ахуҵ̆ра: Зеҕ-реіhà—аҿа зррӗԥ̀хаша а̀фаҭ а̀ԥазар а̀уп: акуа̀ц, абаҿ-шԥ̀ла.... 'Амч зрԥуԥуа̀шаҕр адрзжуеіт *). Аԥсаа̀ алаба̀ іԥумҭароуп, ата, аqу̀нҵ̆, аԥа̀рч (мякина)... іларҭалазар-ауп.

Абàс іqоу ипҵаҭԥ̀с іхуа̀рԥам, ірхрлҵуаҕр дара̀ рҵкԥ̀с сіҵахуо̀іт.

Акута̀ԥ̆-фара (расклевываніе яицъ) арі чрмазара̀м, ҵàс баа̀ԥсруп.

Арі а̀ҵàс аqу̀хгас іqоуп аіашчік (ящикъ) зркута̀ԥ̆ зфоо̀

*) Рзжҭрс іа̀рԥоіт $^2/_4$% аіхаҭр купорос рҿрҿнр (растворъ желѣзнаго купороса) азԥ̀ іа̀лаҵанр, ма аҿԥ̀ шкуа̀куа, акраамԥа аіха̀ҭ ҵ̆ԥмрԥԥуа зʃааз.

Аҿà а̀ҵма̀чнр іqала̀р, іаҕа̀гхар-ԥсаа̀к ҿна̀к а̀ла іарзкҭрун 0,05 іаркнԥ̀ 0,1 гр. аіха̀ шрла (желѣзныхъ опилокъ).

рзѵ̀. Арі—аԥсаа̀ рѵматаху ахѵqоу аqѵнҵ̆ уаѳѵ̀ іоуеіт, ізԥахѵ̀у іхаԥа̀ іqаіцар qалоіт асах̌а̀ знѵ̀у ашqу̀ да̀хуаԥшнѵ,—арі ашqу (прейсъ-курантъ) аԥсаа̀ рѵ̀матаху змо̀у іqнѵҵ̆ уаѳѵ̀ іо̀уеіт.

Аха̀ арі ана̀ѳс іща̀бжазгоіт абрі: акутѵ̀ ԥра акутца̀ра а̀мапѵ іqашца̀ мѵцху̀ ірлаӣцанѵ; акутԥуа̀ штцалаӣ рхѵ̀ шхѵо̀у іцо̀іт а̀лаӣцарах̌ҵ̆, акута̀ԥ̆ агуха̀а мкѵ̀куа.

Дѵрѳагіх іхуа̀рԥоупҺа ірҺо̀іт, акута̀ԥ̆ аці̀л каганѵ̀, агу̀ іаа̀нхаз агарчѵ̀цеі аммоніеі (горчицы и аммонія) ԥѵ̀ԥк а̀лацанѵ. Абрѵі ѐԥш іqа̀цоу акута̀ԥ̆ аднѵ̀ іӣԥацазар, ма акутцара̀ іхца̀зар іа̀фаразѵ. Арі ізѵбѵлуа̀ акута̀ԥ̆ рфа̀ргі іаqу̀мцуа ѵ̀qоуп, убрѵ̀і аqнѵ̀ҵ̆ арі дѵ̀ук іхуарԥам, ішѵ̀рфац ірфоо іалагоіт.

Сара̀ сгуанѵ̀ла—а̀с зуа̀ акутѵ̀ ӣѵ̀зароуп, мамзар арі ацас баа̀ԥсѵ̀ аѳѵ̀зцагі іднарцо̀іт.

Акута̀ԥ̆ аԥраԥѳра̀. (**Разрывъ яйца въ яйцеводѣ**). Акутѵ̀ ашара̀, арҺара̀, іахqанѵ̀ акута̀ԥ̆ аԥраԥѳѵуеіт. 'Ас анах̌лаӣ акутѵ̀ аѳѵрѵіа̀шанѵ ігѵ̀лоіт, ацѵ̀хуа саара̀ ішԥа̀суа. Амчѵ̀жѳаԥуа а̀днаԥса̀лоіт, агі ахѵ̀ зеҵ̆ѵ̀ еілагѵ̀лоуп.

Акутѵ̀ уа̀цѵмхраар іахѵԥсаауеіт. Абрі ѐԥш акутԥуа рца̀рԥа аqнѵ̀ іхѵԥсѵланѵ̀ ірбо̀іт, акута̀ԥ̆ еібганѵ̀ іазѵ̀мцакуа іԥсѵ̀ ԥѵ̀ршоіт ӣоукҵ̆ѵ̀.

Акута̀ԥ̆ та̀та аԥа̀ ԥаха̀р аѳшарѵ̀ххоо̀ акута̀ԥ̆ ҵ̆а̀рԥа ԥжо̀іт.

Ахуԥ̆ҵ̆ра̀: 'Ас акутѵ̀ іанѵ̀дѵубалалаӣ ікнѵ̀ цҺа еілѵ̀укаароуп іа̀хіз. Іаԥраԥѳѵ̀з акута̀ԥ̆ аԥа̀ акутѵ̀ аѳахарѵххо̀з ара̀х̌ іубараҵ̆ѵ̀ іааԥшуѐіт.

Акута̀ԥ̆ца аԥѵ̀хра маріахуо̀іт акутѵ̀ аѳанархоо̀ убѵ̀сqан іаа̀рласнѵ, мамзар дѵрѳагіх аѳнѵ̀уцqа іагуо̀іт. Аѳнѵ̀уцqа іанцала̀ӣ ама̀ӣа (щипцы) ахѵ̀ на̀рмак а̀куршанѵ а̀хуша а̀х̌ӣнѵ̀ іднѵ̀ԥуцазароуп. 'Ас іqоу̀мцар акутѵ̀ уаѳѵ̀ імхахуеіт. 'Ас ама̀рща умкѵ̀р акутѵ̀ ах̌аа̀ а̀уеіт. Акутѵ̀ ѳѵмҺа̀ԥ̆к апрованс

хушѐі (прованскаго масла) зѵрqуанда хучѵ̀кі а̀ржҵ̆ѵуп, іqуатѐу фаҵ̆ѵ̀кҵ̆ѵ̀ а̀ԥаҵ̆ѵуп. Акута̀ԥ̆ ҵ̆а̀рԥа ҵ̆а іԥуԥуахаа̀нза іцо̀ом.

Аԥ̆аргуа̀лкра. (**Судороги**). Аа̀ԥѵнҵ̆ акучà̀ра ԥа̀саԥуа аа̀ԥѵн х̌ԥ̆аԥ̆арахар ачѵ̀мазара рѵ̀х̌уеіт фбаqа̀ мчѵбжа̀ рхѵ̀цаанза. Абрі ачѵ̀мазара рӣаԥ̆ка̀раԥуа арѵԥсуѐіт, даргѵ̀ ка̀Һауа іа̀лагоіт, інѵ̀qуарцѵ рԥахха̀р. Арі ах̌а̀а іарѵԥуԥуо̀зар акучà̀раԥуа ра̀н іа̀цѵхнѵ хазѵ̀ іԥакҵ̆ѵ̀уп 2—3 мшѵ̀ ра̀qара. Кучà̀раԥуак іанакѵ̀заалакҵ̆ѵ̀ іԥ̆аргуа̀лкуам, ахà іԥ̆ѵ̀ԥ̆-ԥ̆ѵ̀ԥ̆уеіт, інкѵ̀дҺала-аакѵ̀дҺалоіт, аӣанѵ̀ акуадара̀ла. 'Ас іqалоо іӣѵ̀зар іаҺà ѐіԥіуп, іаԥѵнха̀рҵ̆ѵ̀ нцаҵ̆ѵ̀с іхуа̀рԥам. Арі ачѵ̀мазара акучà̀раԥуа аха̀Һҵ̆ ма амѳ̆ҵ̆ даӣма̀ іахqанѵ̀ ірѵ̀х̌уеіт,—іша̀ԥунагоо а̀ла аӣа̀ зѵ̀мнѵqуара іахqо̀іт,—аӣа̀ хԥ̆а̀ԥ̆арала аӣаԥ̆уа̀ рѵqнѵ̀; убрѵ̀і аqнѵ̀ҵ̆ ԥа̀саҵ̆ѵ̀ абра̀qа ѐԥшрԥанѵ а̀уп а̀х̌аа ахрѵзцѵ̀рцуа.

Ахуԥ̆ҵ̆ра: Акучà̀раԥуа рӣаԥ̆уа̀ ԥаса атерпентіна (терпентиномъ), а̀ӣԥах̌ амалҺа̀ма (вазелинъ) а̀х̌ѵ̀рӣуеіт. На̀с акучѵ̀ӣ аӣанѵ̀ а̀наԥара ѐԥш амѳ̆ҵ̆ѵ̀ qарцо̀іт. Аӣаԥ̆ка̀раԥуа абамба̀ ѳѵ̀ԥуа рѵ̀дцанѵ дара̀ рѐԥш іqацоу амѳ̆ѵ̀ іанѵ̀рцоіт хаз-хазѵ̀ рӣаԥ̆ка̀раԥуа. Акучѵ̀ӣ аіаӣчі̀к іԥадѵрҵ̆о̀іт а̀ласа ма фані̀лк а̀цацанѵ, ірѵԥханѵ̀ 3—4 сааԥ.

Акут-дѵ̀уԥуа іцо̀о арі а̀х̌аа рѵ̀х̌ѵр ішѵ̀qалуа абас а̀уп: акутѵ̀ саара̀ іҵ̆о̀іт,—ахѵ̀ еілагѵ̀лоіт. Іа̀х̌ҵ̆о̀у іурԥа̀р анѵ̀qуара аѳазна̀мкѵкуа інѵ̀ӣԥѵцѵрнѵ іка̀Һауеіт, аӣаԥуа̀ а̀хом аqнѵ̀ҵ̆. Убрѵ̀і аа̀мԥазѵ аікаԥуа qаԥ̆ӣѵ̀уп, а̀лаԥуа цѵрцѵ̀руеіт, мѵцхѵ̀ кра̀фоіт.

Арі ачѵ̀мазара а̀зѵнѵі а̀аԥѵнѵі ро̀уп іанцѵсуа̀, іаҺà ацара̀ іана̀амԥоу, іаҺà іцо̀о ірѵ̀х̌уеіт, убрѵ̀і аqнѵ̀ҵ̆ арі (ачѵ̀мазара) „акута̀ԥ̆ цаԥа“ Һа іа̀ԥ̆х̌оіт.

Ахуԥ̆ҵ̆ра̀: Ічмазаѳԥ̆о̀у рѳѵ̀зца ірѵ̀лгаҵ̆ѵуп,—рӣаԥ̆уа̀ унаца̀ а̀а̀рлаҺа іа̀чҺауа азѵ̀ рqуа̀нда ізаа̀ргѵлаҵ̆ѵуп. Азѵ̀ ізаа̀цаҵ̆ѵуп іраԥа̀мкуа агарчіца. Убѵ̀сqан ібзіоуп аӣчотка а̀х̌ӣѵ̀зар аӣаԥ̆хѵ̀ц аqнѵ̀ҵ̆. Акутѵ̀ азѵ̀ іанза̀архлаӣ (10—15

мінуҩ рѵ̆ҩах), аҩапҷуа ҷҩа ідѵрбоіт, аҩҩах, аскіпідар ахірҩуеіт, нас амалһама. Арі аҷа арфом, іарѵччом. Аҩҩах̆ѵ аҩанѵ іакуршазароуп аласа ма фанілк, нас ҩѵ̆ҩ ҩхарак аднѵ іҩҩацаҭѵ̆уп. Іаҩаххозар даҽа-зѵнг̆ѵ іацаҭѵ̆уп.

Абз-х̆аа. (Типунъ). Аҷеі, аҩсѵҩ-лагафагарҩа аqѵрqѵі, рѵqнѵ̆ҭ іҷѵсуеі, афаҭ іҷаҩанѵ іпҷоуі, аҩ̆арѵі, аҩѵеі іҷарѵу аҷѵраҩуеі, ірѵхqаҩуанѵ афпаҭ ҩсааҩуа ачѵмазараҩуа кѵрр̆ѵ̆уеіт,—аіһарак акутҩуа ірѵ̆хѵуеіт абз-х̆аа (типунъ). Арі ачѵмазара абз хѵ̆х̆ѵі аҷа ахфаауеіт, ікӑкахуоіт,—іqуіҩхуоіт, акрѵ̆фара агуаҩхуам ҩѵ̆ҩрак̆г̆ѵ аҷара іаqуҷуоіт.

Ахущ̆ра: Іщабжазгуеіт абз щаҩѵ̆ҩаҩ хуша (растительнымъ масломъ), рqуанданѵ іахіщ̆ҩразѵ. Аха іанакуҩзаалак̆г̆ѵ аҷа ахѵхреі ахҷареі іаҩунагом, ҩоукѵ ҩоукѵ ішѵqарҭҷоуа ѐҩш.

Атуберкулёз. (Туберкулезъ). Арі чмазара ѐкѵуп, убрѵі аднѵ̆ҭ арі ала ічмазафхѵуа афѵзца· ірѵлгаҭѵуп акутѵ̆ҩра аднѵ̆ҭ. Арі ачѵмазара зѵхq̆оо-ҩа сгу іаанагуа даҽа чѵмазара̀к а̀х̆нѵ іаҩунагооз а̀хущ амо̀укуа іана̀лафа, іша̀ҩунагоз а̀фаҭ амо̀ура,—іаҩунагоо а̀фаҭ а̀мамкуа арі ачѵмазара азцѵсѵр іаһа мѵцху̀ іарѵҩуҩуо̀іт. Арі ачѵмазара зѵ̆х̆ѵуа аҩсаа аднѵлцра іахq̆анѵ афѵзца ѐібгоуг̆ѵ ірѵ̆х̆уеіт. Арі адѵ̀ргаҩуа: ікӑҩсащ̀а іqало̀іт, іку̀адахуо̀іт ӗг̆а̀баахуоіт, акрѵ̆фара мѵцхуг̆ѵ іаҩ̆ҩоуп аха: мѵцху̀ аҩапѵ̆ куадахуо̀іт, аа̀рлаһа іҩугѵлоіт, адѵлцра цаҩахо̀іт, ахуаҩѵшт̆г̆ѵ агарчіца ѐіҩшхоіт. Алѐіжа аха̀моу аҩѵ̆ҩуеі, на̀с акутҩуа̀ рѵ̀ікӑҩуеі, рлѵмһарҩаҩуеі ҩѵшхоіт, лассѵ, лассѵ іатуѐіт, аху̀ еілагѵ̀ланѵ ҩа̀хаа аха̀мкуа іqало̀іт,—аху̀ж кӑҩса̀ра іа̀лагар̆г̆ѵ зӗг̆ѵ азѵ̆ҩсахѵуам, ỳі азѵ̆мҩсахзар̆г̆ѵ qало̀іт; агу̀ агѵ̀лара ѵ̆ҩузуеіт, а̀баф аіѐарт̆ѵ̆рҩаҩуа рqнѵ̀і, аҷахі абна̀ абра̀ ічуѐіт, аҩ̆ҩахі щраҩуанѵ̆ іqало̀іт. Аҩсаа̀ іа̀гханѵ аҷѵ̆сху ѐҩш іласхуо̀іт, а̀ҩ̆ах хучѵ̆-хучѵла іҷѵкукуанѵ̆ іҩсуѐіт.

Арі ачѵмазара іага̀з акутѵ̆ ҩѵ̆уqар аҷѐі а̀баф̀ѵі рѵ̀да

акг̆ѵ̆ а̀мам, агуаҩ̆ѐі, аванѵ̆зеі ӑкӑтѐіҩуеі атуберкулёз кантцѵ̆цѵ̀раҩуа іраҷанѵ̆ а̀хуз цѵ̆ра інаркнѵ̆ кака̀н аqѵ̆нза ідѵ̆унѵ іа̀ҩуҩсанѵ іqало̀іт, ỳрҩ ма іфѐ̆жхоіт, ма хуаҩѵшта̀лахоіт, рѵ̆фнѵуцqа хуаҩшт̆нѵ̆ іта̀танѵ ма хучѵ̆к іазкӑкӑща іqало̀іт. Алѐіжа злѵ̆цѵуа аҷа̀ ӑкӑтѐіҩуа ірѵ̆куршоу ащраҩуа̀ а̀ҩугѵланѵ іqало̀іт; а̀мгуа злаһо̀у аҷеі, адѵ̀лцга кӑтѐіҩуеі акута̀ҩ̆ ҩрѐі абарҩ зӗг̆ѵ̆ убрѵ̀і ачѵ̆мазара аҷа̀ рхаҩанѵ̆ іqало̀іт.

Ахущ̆ра: Уажра̀анза атуберкулёз чѵ̆мазара хущѵ̆ а̀мам ҩа ірѵҩ̆хазо̀іт. Уі ачѵ̆мазара зѵ̆х̆ѵз ӑѐ̆ѵ̆ʃʃароуп хущѵ̆с іа̀дѵргалоо: ачѵ̆мазара ӑх̆азцѵсѵ̆з хѵ̆х̆ аҷѐі, аqуа̀рт̆раҩуеі ѐ̆ѵ̆ʃʃалаазароуп 1% сулеіма (сулемы) зѵ̆ла, іодоформа (іодоформа) а̀ҩуҩсанѵ іѐ̆аһӑѵ̆уп, іҩqанѵ̆ атуберкулёз зѵ̆ ҩѵрфаанѵ̆.

Да̀рбанзаалак̆г̆ѵ акутѵ̆ ззанѵ̆у мѵцху̀ ікутҩуа̀ дѵрхѵ̆лаҩшѵуазароуп, рлѐіщаҩуа, рѵ̆qазт̆аҩуа еілѵ̆кааузароуп, ізба̀н а̀кузар дѵ̆ук уафѵ̆ іг̆уаімкзаҩуа̀ша ачѵ̆мазараҩуа: ачѵ̆qу мѵцҷара̀ (засореніе зоба) іана̀амҩоу а̀лмѵргара да̀ара мѵцху̀ іара̀баауеіт ішнѐіуа туберкулёз чѵмазараханѵ̆ іqало̀іт.

Ачѵ̆ра кӑкӑҩуа аҩапҩ̆ѵ̆еі амҷѵжфаҩуеі рqуа̀рт̆раҩуа рѐ̆ѵ. (Твердая опухоль суставовъ ногъ и крыльевъ „подагра“). Аҩст̆ҩуа зӗг̆ѵ̆ ра̀х̆ арі ачѵ̆мазара еіһа̀рак ізѵ̆х̆уа аҩсаа ро̀уп. Уі ачѵ̆мазара аҩапѵі амҷѵжфаҩуеі рqуа̀рт̆раҩуа арчѵуо̀іт, ỳрҩ ірѵ̆ҩунаҩсоіт акѵнцѵ̆цѵра фѐ̆жҩуа хуашà хуашà іцуà а̀раца ргу̀ланѵ; агу̀, аванѵ̆за ӗг̆ѵ̆рҩ̆г̆ѵ ірѵ̆куршоу аҷаҩуа̀ рҷà рѵхѵҩҩуа̀ іа̀лагѵоіт. Уі ачѵ̆мазара аіһа̀рак аҩсаа̀ ірѵзцѵсуо̀іт мѵцху̀ акуа̀ц рѵ̆уҩоуа уа̀лагар; уі ала акутҩуа̀ чѵмазафхо̀іт.

Ахущ̆ра: Аqуа̀рт̆ра чѵ̆раҩуа рѐ̆ѵ тѵса̀ зѵ̆ла (свинцовая вода) ірбаазанѵ ана̀рма а̀ҩуцаҭуп; акѵнцѵцѵ̆раҩуа азаҩ̆ара іанаqу̀цлак̆ ҩѵзба̀ цҩ̆ала іҩѵqqаҭ̆уп, а̀ҩ̆ах̆ѵ іѐ̆ѵ̆ʃʃааҭуп 2% лізол̆ (лизоля) зѵ̆ла ма іа̀рбанзаалак̆ ачѵ̆мазара зѵмѵ̆рмѵжѵ̆жкша даҽа̀ кала. Зѵ̆ржт̆ѵс ірѵзѵургѵ̆луа карлсба̀д ҷѵка (карлсбадская соль) хучѵ̆к рѵза̀лоуҩсар бзіоуп.

Ачѵqу ка̀кӗі аqуатѐі. **(Твердый и мягкій зобъ).** Еіhàрак ỳі ачѵмазара аӡсаà ірѵзцѵсуòіт ацѵ̀ра ɸаӡуà рацанѵ̀ ірфàр, ма аhаскінѵі, аhасѐі àӡслѵмзѵі рацанѵ̀ ілбаàрдар. Аӡсаà арі ачѵмазара аназцѵслàк̆ ӡѵ̀нч іт̆òіт ахахỳ еіларгѵ̀ланѵ, ахỳ кѵ̀дрѵш̆ш̆нѵ, іqуіӡхоіт, ег̆àфом. Ачѵqу чѵуѐіт, уак̆ѵ̀сѵр іàх̆ует; ігуòуӡар ма мѵцхỳ ік̆àк̆ахоіт, ма мѵцхỳ ітàтахоіт àмажа èӡш; аӡсѵ̀ӡ лага-ɸàгара мѵцхỳ іласхòіт, аӡѵ̀нца азѵ̀ кѵ̀лсѵуеіт, іʃоò іàлагоіт, афɸѵ̀ баӑӡсѵ̀ àхулѵщ̆щоіт. Іанàамӡоу àхущ àдѵумгалар аӡсаà абахѵуòіт іӡсѵуѐіт.

Ахущ̆тра: Ачѵмазара мàчнацa іазхòуп мhàк̆ àзна амѐ̆ѵ̀ хушà (деревянное масло) àхулоуг̆ар; дàра ібзіоуп ỳі анаɸѵ̀с мѵшкѵ̀ 3—4-т̆ чѐ мhàк̆ла дàра ірѵцѵ̀ѵенѵ (1%) ак̆ѵ̀ка цѵцѵ̀ (растворъ соляной кислоты) іоѵ̀ржлар.

Ачѵqу дàра ік̆àк̆анѵ ічѵ̀зар іӡѵ̀qароуп; аӡqàра шѵ̀qацат̆у абàс ауп: ачѵ̀qу хѵ̀лѵхнѵ, агуӡат̆ѵ̀і àрӡѵза ѵ̀ӡуланѵ іӡѵ̀qароуп, іӡòуг̆ѵ ӡѵ̀ухроуп ма мhàк̆ла, ма нацàла; ỳі аш̆ӡàх аӡqàсӡа узахѵ̀роуп барфѵ̀нла; нàс ɸѵ̀мѵш хѵ̀-мѵш рѵ̀ɸнуцqа іѵ̀рмлаш̆ѵроуп. Абрѵ̀і аӡqарà мàч ішӑӡунагуа àла іцк̆анѵ̀ іqоуцàр аӡсаà бзіа ірѵ̀лгоіт. Ахѵ̀hӡуа дѵ̀к арі ізàцагѵлуам.

Ацѵ̀хара. **(Чесотка).** Ацѵ̀хара аӡсаà ірѵ̀х̆уеіт ашӡѵ̀і àхудеі ідѵркнѵ̀; ỳі зѵхѐ̆ѵіаауа ацàфа-хуӑӡуà рòуп (паразиты кожеѣды). Арі ачѵмазара іӑх̆азцѵсѵ̀з уаɸѵ̀ ібòіт іпанѵ̀ аqѵ̀нц̆ ɸѐ̆ж хуаӡшт̆ѵ̀ àманѵ ацà̆ӡуà; ѵ̀рӡ ірѵзhауѐіт, àш̆ӡӑх̆ ібӡàжхòіт. `Абӡаӂ ахѵ̀хѵр àцаqа іqаӡш̆нѵ̀ іцаакнѵ̀ іqалòіт. Аӡсаà рхỳ гѵ̀лоіт, акрѵ̀фара рцѵ̀мѵӡӡхоіт, ацѵхут̆анѵ̀ іцѵкукуанѵ̀ іӡсѵуòіт.

Ахущ̆тра: Арі хущѵс іаӡахѵ̀ак̆ѵ̀р чѵмазараӡуа ірӡахѵ̀уоуп.

Акучѵ̀ш̆ ѐ̆ѵрhàсра. **(Цыплячья зѣвота).** Акучѵ̀ш̆ ѐ̆ѵрhàсра еіhàрак ізѵ̀х̆уа акучàра хучӡуà рòуп,—хазг̆ѵ̀ ахущ̆тра̀ рӡахѵ̀уп. Сара̀ ісhӑх̆ѐіт арі ачѵмазара іàхуарӡоу (уàхуаӡш аӡсѵӡ лага-ɸагарӡа аqѵрqѵ̀ іӡòу àхуа) (см. глисты дыхательнаго горла) іара адѵ̀рш̆еі. Уазкѵ̀ ісӡахѵ̀уп ісhаразѵ̀ абрѵ̀і ӑх̆àа іàхуарӡоу.

Ахущ̆тра: Акучàраӡуа ірѵ̀уӡароуп 2—3 са хучӡуà акамфòра (камфора) хузѵ̀цк іаqаранѵ̀; акамфòра аіашчѵ̀к̆ ік̆ѵ̀р хучѵ̀к зӡòу іӡòуцоіт, нàс аіашчѵ̀к̆ ірѵщщàр акучàраӡуа рѵмц̆ѵ̀жɸаӡуа рq̆òіт, асàба гѵ̀лоіт, ỳі дарà рѐ̆ѵ̀ іӡàлоіт, нàс ӡуӡуàла іарѐімhоіт, àхуӑг̆ѵ рѵqѵрqѵ̀ іӡѵщщанѵ̀ікаӡсòіт. Арі зег̆ѵ̀ рèіhа імаріòу сарà ізд̆ѵруа ахущ̆трòуп.

Аіашчѵ̀к̆ аѐ̆ѵ̀ акучàраӡуа ӡадѵрхòіт 5 мінỳӡк̆ рàqара, ỳі àш̆ӡӑх̆ àщ аартнѵ̀ акучàраӡуа ӡѵ̀ргѵуеіт цхѵ̀раара рзѵ̀рурцѵ: рѵ̀лаӡуа хѵɸàзар (імѵʃʃàкуа) чаврà цк̆àла іхѵ̀дрѵцк̆ааѵеіт. Акучàра чѵ̀мазца рзѵ̀ èіӡуп ашѵ̀ла рѐ̆òуцозар, ахà ỳг̆ѵ 2 мѵш рѵ̀ш̆ӡӑх̆ убрѵ̀і èӡш ахущ̆тра анѵрзỳулак̆ àш̆ӡӑх̆.

Ахуàча шhàмӡуа рѵ̀цhара. **(Укусы ядовитыхъ насѣкомыхъ).** Ахуàча шhàмӡуа іӑх̆àцhаз ерàзнак ічѵуѐіт іазѵ̀qаӡш̆хащ̆а.

Ахущ̆тра: Ачѵ̀ра ѐ̆ѵуʃʃааароуп бӂèі ц̆барàла, ма ỳі ала анàрма ірбааза̀нѵ іӑӡуцароуп. Уахѵ̀кѵі ɸнàкѵі анахѵ̀цлак ачѵ̀ра ӡѵ̀ужароуп, аӡqàсӡа амалhàма жпанѵ̀ іӑх̆ѵ̀ш̆роуп (густо вазелиномъ).

Зеӡ̆а ӡсѵ̀хуа àмам, чѵ̀мазара ѐ̆кѵ̀ qамларазѵ̀ аӡсаà рѵӡраӡ̆ѵ̀еі рѵ̀неіаірӡӑӡуеі рѐ̆ѵ̀ іаӡахӡòу. **(Раціональная дезинфекція птичниковъ, выгуловъ и проч.).**

Ачѵмазара змѵрѐ̆куà hа еіhàрак іqарцѵуа абарӡ-рòуп:

1) Ізбѵлуà ак̆ѵ̀р (ѣдкою известью) ма ак̆ѵ̀р хшѵ̀ хуаӡш̆ѵ̀ àманѵ ма азѵ̀. Арі ікуадòу хущ̆ѵ̀п, ахà еіhàрак іqарцòіт.

2) Креолін (креолинъ)—ахàh рàца зѵ̀ (дегтя) іàлѵрхѵуа,—хуаԥштѵ̀ла іазèіԥуща ìqоуп, азѵ̀ аqѵнѭѵ̀ ìрласнѵ ізѵԥуèіт. Еihарак іqарцòіт 2—5% еihанѭѵ̀ іарàла àхущ ԥ̆барà. Арì дѵ̀ук уаѳѵ̀ дàԥугуԥрàтѵ ìqам.

3) Асулемà (сулема)—арì дàара ібзìоуп, àхуѭѵ марìòуп. Асулемà дàра іԥ̆бароуп, убрѵ̀і аqѵ̀нт̆ іàрбанзаалакѭѵ арì здѵ̀галаз (1/2) саàԥѵ̆бжак àшԥàх̆ зѵ̀ рѵԥхàла цԥ̆а іуѵѵàроуп.

4) Акарбòл зѵ̀ ԥ̆ѵ̆ѵ̀ (карболовая кислота)—арì еihàрак іqарцуèіт азѵ̀ ізàарзѵԥѵланѵ ма іуàрԥ̆нѵ, ахà іуàрԥ̆нѵ дѵ̀ук мчѵ̀ àуам. Абрѵ̀і азѳуà àмч àзԥѵуа àзкпароуп: шаqà іѵ̀рцбарѵуа àqара ìрласнѵ іàлсѵуеіт.

5) Атѵ̀ѳша (сѣра)—атѵ̀ѳша лѳа ѳнадѵрчѵуèіт абàс àла àԥ̆хàза аhàуа ѵ̀рцаакнѵ àмца акѵ̀ іанцанѵ̀, нàс атѵ̀ѳша ірѵссанѵ̀ іԥ̆ѳнѵ̀ іàԥуԥсанѵ іѳнадѵргѵ̀лоіт, àщԥуеі аԥ̆èнԥ̆ра-ԥуеі аркнѵ̀, акѵ̀лhарадуаѭѵ нѵщаԥштѵ̀ла іштѵ̀хнѵ. Арì дѵ̀ук уаѳѵ̀ дѵзѵԥ̆ѵ̀гуԥуа маѵахѵ̀м.

6) Ахлòр (хлоръ)—абрѵ̀ѭѵ лѳа ѳѵнарчтѵ̀с інѵ̀qургуа маѵахѵ̀п; арì мѵцхѵ̀ імчѵ̀п аhàуа-ѳ̆ѵ іарà, 1,5% іàцанакуа ѳ̆ѵ̀ іàлазарѭѵ іашуèіт аhàуа ѳ̆ѵ̀ нàq нàq чѵмазарàк зѵхѳ̆ѵ̀іаша зеѭѵ̀.

Абàрԥ̆ѵуа рѵ̀qацараан рѵԥрà ԥ̆аԥ̆ѵ̀зароуп, акѵ̀лhарадуа зеѭѵ̀ ӂагуàзароуп, ѵ̀рԥ̆ рнàѳѵс аhàуаѭѵ іѵ̀рцаакѵроуп; акѵ̀р шкуàкуа (бѣлильная известь) аԥ̆ѵ̀ка ԥ̆ѵ̆ѵ̀ нàцѵԥ̆саланѵ рѵԥрà ахԥ̆уèі ацѵ̀хуаԥ̆уеі рàх̆ іургѵ̀лароуп. Ізнѵԥ̆сàлаԥ̆оу алѵԥ̆ураx̆ѵ̀ шаqà іhаракнѵ̀ іqалуà-èіԥ̆уп, ізбàн уhуàзар ахлòр іарà ах̆анԥ̆арàла хѵ̀х̆ѵнт̆ѵ цаqà інèіуазар іаhà еіqаранѵ̀ аѳах̆накзòіт. `Алѳа 24 саàԥ̆ іѳнарчѵ̀зароуп. Уанàалгалак̆ аԥ̆шà ѳнаѵ̀рсѵроуп. Ахлòр афѳѵ̀ зѵнзà іѳнѵ̀цаанза аԥ̆саà ѳнаумѵрт̆àроуп.

Адашмà àхущ аназѵ̀qарцѵуа ацацԥ̆ѵ̀ рѵ̀цѵрхуеіт-зѵ̀ àламлуазар, цементѵ̀зар, асфалтѵзар (асфальтъ) дàра ібзìанѵ зѵршѵ̀ла ірѵѵòіт, àшԥàх̆ àхущ азѵ̀qарцоіт, ахà адашмà азѵ̀ àламлуазар (нѵщ т̆ѵзар) 4—6 вершòк рqѵ̀нза цаqà іжнѵ̀

іԥ̆урхѵуеіт, нàс аѳ̆ѵ̀ц ѵ̀ԥ̆урѵԥ̆соіт. Адашмà мѵѳ̆ѵтѵ̀зар зеѭѵ̀ рѵцѭѵ̀с èіԥ̆ѵуп іажѵ̀зар іԥ̆ухѵрцѵ зѵнзà, іузѵ̀ԥ̆умхѵуазар ԥ̆ѵ̀ԥ̆к іуцѵ̀роуп, àшԥàх̆ àхущ азѵ̀qауцоіт, іаhà èіԥ̆уп hа угѵ̀ іаàнагуа маѵахѵ̀к àла. Аԥ̆ѵзѵ̀бԥ̆раԥ̆уа ԥ̆ѵрмѵ̀тт̆зар дàра іурѵцԥ̆ароуп, àшԥàх̆ хуàрзла іуѵѵàроуп, нàс àхущ азѵ̀qауцароуп; мѳ̆т̆ѵ̀ ԥ̆зѵ̀бԥ̆разар іах̆шаԥ̆òуі іах̆èqарамѵі аqнѵ̀т̆ ашалашѵ̀н ахѭанѵ̀ àшԥàх̆ àхущ азѵ̀qоуцар еіԥ̆ѵ̆п. Нѵщаԥштѵ̀зар хѵ̀х̆т̆ѵ̀і àжпара ѵ̀ԥ̆ухѵзароуп, ѭѵ̀р зàр ашѵ̀хга àдѵухѵроуп, нàс àхущ азѵ̀qацазароуп.

Алѵԥ̆ураѭѵ̀ адашмà èԥ̆ш-àхущ азѵ̀qацазароуп.

Амѳ̆т̆ԥ̆уà іузмѵрцѵсуà дàра зѵршѵ̀леі сапѵнлеі іуѵѵàроуп, нàс асулема àԥ̆уароуп, еіхаѵ̀ԥ̆уàзар карбòл ԥ̆ѵ̆ѵ̀ла (карболовая кислота).

Унапѵ̀ мà 5% карбòл ԥ̆ѵ̆ѵ̀леі ма 5% марганцевокаліі ԥ̆ѵ̀калеі (марганцево-каліевой соли) нàс асапѵ̀н іаԥ̆еі (зеленое мыло) ашчòԥ̆ԥ̆алеі іуѵѵàроуп.

Аѭѵ̀рԥ̆ ахучѵ̀ мѵчԥ̆уа аԥ̆саà т̆арԥ̆àс іах̆рѵ̀моу цԥ̆à зѵршѵ̀ла іѵѵàзароуп, àшԥàх̆ àхущԥ̆уа рѵуакѵ̀ азѵ̀qацазароуп.

`Ахущ анѵрзѵ̀qоуцалакѭѵ дѵрѳѵ̆ѭ уàцкѵлаԥ̆шнѵ̀ зѵршѵ̀ла іуѵѵàроуп.

Вл. Вл. Сабінецкій.

Март 1907 шѵԥ̆усà рзѵ̀.
Вазалем, Естліандск. агуб.

ЗАМѢЧЕННЫЯ ОПЕЧАТКИ.

Страница.	*Строка.* Сверху.	Снизу.	*Напечатано.*	*Слѣдуетъ читать.*
1	—	8	чѵмазаѳцà	чѵмазаѳҟуà
„	—	6	чѵмазца	чѵмазҟуа
„	—	3	ацѵраҟуагѵ,	ацѵраҟуаґѵ,
2	6	—	рѵхущґраҟѵеі	рѵхущґраҟуеі
„	9	—	іщàбжазгует	іщàбжазгуоіт
5	—	6	ахѵцҟуа,	ахѵҟуа,
„	—	5	хѵцҟуа,	хуцҟуà,
„	—	1	(ауàта).	(ауàта).
6	—	11	матахуҟуо	матахуҟуа
7	12	—	іазѳàжнѵ,	іазѳàжнѵ,
10	1	—	аqаqараҟуа	аqаqараҟуа
14	3	—	ізѵцом	ізѵцом
15	—	5	іҿаhатѵуп,	іҿаhатѵуп,
16	8	—	іаахшґѵуа	іаашґѵуп
„	17	—	хучкк	хучѵк
27	9	—	ҿѵмазара	чѵмазара
32	16	—	амѵхуар,	амѵхуазар,

АХҞУ'А. (ОГЛАВЛЕНІЕ).

Стр.

'Аҟхатѵі àжа.—Предисловіе 3

'Арбаҟ аднѵqатѵі àіҿарґѵра ахуҟаҟуа рѵхзҟуа.—Названіе наружныхъ частей тѣла пѣтуха 5

Акутѵ аѳпѵѵцqатѵі ахуҟà аіҿарґѵраҟуа.—Анатомическое строеніе курицы 6

'Ала хàà.—Болѣзнь глазъ 7

Аіка чѵмазара.—Болѣзнь гребня. 7

Ахѵі аqуàqуа-баѳѵі рбѵѳлашаҟуà рчѵмазараҟуа.—Болѣзни головнаго и спиннаго мозга. 10

Аканцацѵра-ца.—Бородавчатая кожа. 12

'Амгуа цѵш.—Брюшная водянка. 12

Ацаҟуèі акут-хѵфацеі.—Вши и пероѣды 13

Ахѵ ркукурà.—Выщипываніе перьевъ. 14

Амҟѵжѳеі ашапҟуèі рѵҟцарèі рѵцҟарèі.—Вывихи, переломы костей ногъ и крыльевъ. 15

Ацà цѵш.—Водянка кожи 16

Акутѵ ащèі нèіра.—Выпаденіе хлоаки 17

Аванѵза ачѵмазара.—Воспаленіе селезенки. 17

Аіҿарґѵра абаарà аҳàа.—Гнойное воспаленіе суставовъ. 18

'Ацама чѵмазара.—Глистная болѣзнь. 19

'Ацама аҟсѵҟ лага-ѳàгарҟа аqѵрqѵ аqнѵ.—Глисты дыхательнаго горла. 19

Ахаҟѵц баарà.—Гніеніе клюва 21

'Аіҟракра.—Запоръ. 22

'Амгуах.—Дезинтерія (поносъ). 23
Аqѵрq-х̆аа.—Дифтеритъ 24
'Амгуа-кӑтѐі х̆аа.—Желудочно-кишечный катарръ. . . 25
'Ащаhара ѐцѵрзеҵшѵу акѵлӣара.—Засореніе общаго отверстія. 25
Акутаӄ агӯлахара.—Задержка яйца 26
Акір чѵмазара.—Известковая болѣзнь. 27
'Аqаҵш-ца х̆аа.—Красная болѣзнь кожи 28
Акут-шѵз.—Куриная лихорадка. 28
'Аґежґежра.—Круженіе 29
Ахӯжӣара.—Линяніе 29
Акутаӄ катара.—Литье яицъ. 30
'Аіґартѵра ҵнаӣӣо ашоура.—Ломотное воспаленіе суставовъ. 30
Апѵху аqнѵ ащраҵуа.—Нарывы на гузкѣ. 31
Ацѐі-жѵі рѵqнѵ ащраҵуа ралцра.—Нарывы на тѣлѣ. . 31
Амӣѵжфа ацаqа ащра.—Нарывы подъ крыльями. . . 32
'Аіхачра.—Насморкъ (пипсъ, мытъ) 32
Ашап-чра.—Опухоль лапъ 35
Ашапҵуѐі аікаҵуеі рѵлацаара.—Отмораживаніе ногъ, гребня и сережекъ 35
Аблра.—Ожоги. 36
Ахѵ чра.—Опухоль головы. 36
Ашѵгаҵуа рѵфара (аҵсѵз-цаа-зѵ (ажцаа зѵ), абфѐі іара аӣѵкеі рѵшра, аhѵнаҵшѵга ашра, афосфор ашра, аӣѵка ашра, аразн зѵла ашра, аҵуачаҵуа рѵҵсра ахӯл іаҵулоо ахуачаҵуа рѵла).—Отравленія (сельдянымъ разсоломъ, мѣдью и ея солями, мышьякомъ, фосфоромъ, поваренной солью, ртутью, гусеницами бабочки бѣлянки капустной). 37

Ашапѵі ашацкӑраҵуеі рѵхуреі рѵцӣареі.—Порѣзы и пораненія лапъ и пальцевъ. 41
Ашапѵ-куадара.—Рахитизмъ 41
Акутаӄ-фара.—Расклевываніе яицъ. 41
Акутаӄ аҵраҵара.—Разрывъ яйца въ яйцеводѣ. . . . 42
Аӣаргуалкра.—Судороги. 43
'Абз-х̆аа.—Типунъ 44
Атуберкулёз.—Туберкулезъ (чахотка). 44
Ачѵра кӑкаҵуа ашацӯеі амӣѵжфаҵуеі рqуарт̆раҵуа рѐѵ.—Твердая опухоль суставовъ ногъ и крыльевъ (подагра). 45
Ачѵqу кӑкеі аqуатѐі.—Твердый и мягкій зобъ 46
Ацѵхара.—Чесотка. 46
Акучѵш ѐѵрhасра.—Цыплячья зѣвота 46
Ахуачча шhамҵуа рѵцhара.—Укусы ядовитыхъ насѣкомыхъ. 47
Зеӄа ҵсѵхуа амам чѵмазара ѐкѵ qамларазѵ аҵсаа рѵҵракӯеі рѵнеіаірҵаҵуеі рѐѵ іаҵахӯу.—Раціональная дезинфекція птичниковъ, выгуловъ и пр. 47

Ізҿуҭаша аіхаҭҿуа аԝнаҭ ҩсаа ахуачаҿуа рщҿхчаразҿ.

(Металлическія подставки для насѣстей, на предметъ защиты домашней птицы отъ насѣкомыхъ).

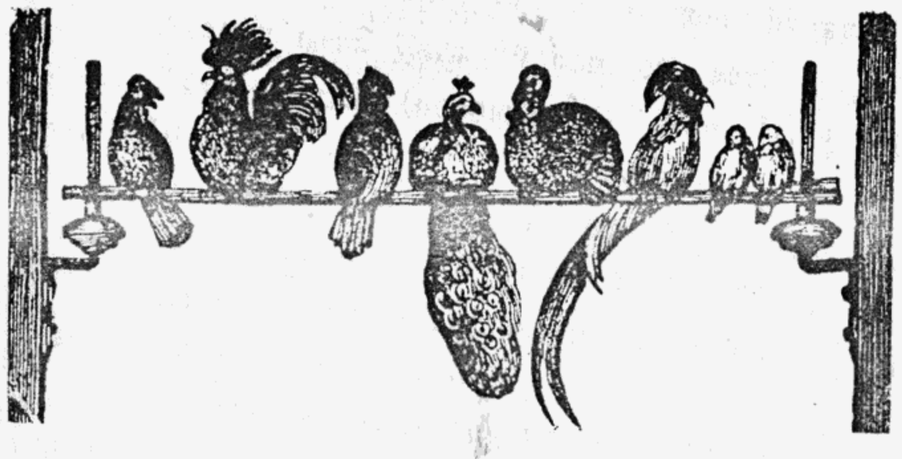

Аҩсаа ззанҿу зеҟҿ ірдҿруоіт ахуачаҿуа еіһарак акут ҭа акутҿҭара ҿҿ кҿдҭаларҩас ізмоу адаԝмалеі, адаԛаҿуа рҿлеі ізҿуҭоу аҿҿ інеінҿ аԝнаҭ ҩсаа шдҿргуаԛуа.

Еіҩнҿ хчагас абаҿ рҿҩш аҩсаа зҿргумҭуа азҿ ібзіоуп аіхаҭҿ ҿуҭагаҿуа ікутҿ ҩра адаԛаҿуа рҿԛнҿ брунҿ іалаҭанҿ, ма аіхаҭҿ ԝаҩҿуа рҿҿуҭарҩа іаҭаргҿланҿ. Аҭаргҿла ԝҿ чашкак амоуп, рҿуакҿ ҭаԛаҭҿі абжарак аԛҿнза амҿҭҿ хуша (деревянное масло) анҿуп „креолін“ хучҿк алаҭанҿ. Ахуачаҿуа аҭагҿлала аҿуҭарҩах hанеіуеіт ҩа іаҿузкуа ахуша знҿу ачашка ізаащалоіт еҟ зааҩсҿлоіт. Абрі еҩш аҿуҭага рҿмазар аҩсаа ізҿінагі іҭҿаза, ахуачаҿуа ірҭҿмщоуа іԛалоіт.

Аҩсаа аазага амаҭахуҿуа уаԝҿ іоуеіт Е. В. Багговут іфабріка ҿҿ Кеҟел, Естл. агуб.

Ҿуҿук аҭаргҿлаҿуа іаҩсоуп 75 коп.

10 ҿуҿук—5 манаҩк.

РЕМЕДІҮМ

акакала зеҟҿ ірееҿуп іҩҿрхагамкуа акутҿ qҿрqҿ хаа алҿргаразҿ.

Арі ахаа акутҿ алгоіт іанахҿҿqалак ахущ аур, убрҿі аqҿнҭ ҩсаа ззанҿу зеҟҿ ірҿмазароуп ірҿхҿіанҿ ремедіум, іԛаарнҿрлак ачҿмазара арҭаразҿ.

Ремедіум азҿ рҿжҭ іалаҭанҿ ідҿржлазар іахчоіт аҩсаа іарбан чҿмазара ҿкҿ заалакҟҿ рмҿхразҿ.

„Ремедіум“ ҭҩа уаԝҿ іахідуа сара сҿqноуп (Сабинецкій). Іԛҿqаҭаҭҿу аҩаҩліка іанҿуп.

Іҩаҩлікак 200 грамм зтоу—75 коп.; 10 ҩаҩлікак рзҿ—6 манаҩк; 5 фунҩк аҩанаҿҿ іҩанҿ—6 манаҩк.

Аԝаҭ хҿрhагаҿуа.

(Нѣкоторыя питательныя средства).

Акуаҭ рҿҩҿшша.	ҩҿҩк	2	ман.	50 к.
Аԝасԝор ҿҿҿҿ кір (абаԝ шҿла еіҩіу %)	„	3	„	— „
Аҩсҿз шҿла фунҩк 12 коп.	„	3	„	75 „
Амҿдаҩ ҭа іаҭрҿщщаҿуаз фун. 20 к. .	„	5	„	50 „
Акутаҩ ҭа, хҿхнҿ фунҩк 10 к.	„	2	„	75 „
Абаԝҿуа, хҿхнҿ фунҩк 10 к.	„	2	„	25 „

Аҿҿка хҿрhага аҩсаа ргҿі рҿҿҭеі арҿбзіоіт іраҭанҿ акуҩаҩ ҭара іаланаргоіт фунҩк 20 коп.

Акутҿ дҿуҿуа ірҿзкҿу аԝаҭ хҿрhагаҿуа ҩуҩк 2 манаҩкҿі 20 коп.

Акучаҿуа ірҿзкҿу аԝаҭ хҿрhагаҿуа 2 манаҩкҿі 25 к.

Рҿҿуҭарҩеі аԝабрікҿеі Е. В. Багговута, Кеҟел, Естл. агуберніа.

`Ахущҟуа аҩсаа̀ рзѵ̀.
(Лѣкарственныя средства для птицъ).

Ремедіум—аqѵрqѵ̀ х̆а̀а зѵ̀ 75 коп. ҩаҕлі̀как.

Глазолін, а̀ла х̆а̀а зѵ̀ 25 коп. ҩаҕлі̀как.

Ах̆ӣтѵ̀ (мазь) акі̀р х̆а̀а зѵ̀ 50 коп. фӯнҕк.

Асапѵ̀н ҩса̀а ʃʃага 20 коп. са̀к азѵ̀.

Далма̀т хѵхнѵ̀ (порошокъ) 75 коп. $^1/_2$ ф. `Аҟуҩсагаг̆ѵ̀ акѵ̀ 60 коп.

Кардіа̀к—аҩсаа̀ рѵ̆ѵ̀ҭа бзі̀азт̆ѵуа і̀рфаз зѵ̀рсоо, ehа̀рак рѵхӯзж анка̀рҩсоо, 40 коп. пакѐтк азѵ̀.

Блакері̀т—да̀ара іхуарҕо̀уп аҩсаа̀ рѵqѵрqѵ̀ іҕалоо а̀хуаҟуа рзѵ̀ 1 манаҕ ба̀нкак.

Акарі̀н—да̀ара іхуарҕо̀уп аі̀ка ха̀бжра а̀лѵргаразѵ—мана̀ҕк ҩаҕлі̀как азѵ̀.

`Ахѵх (порошокъ) ара̀тга зѵ̀ мана̀ҕк ба̀нкак.

Урпі̀н—аха̀бжраҟуа зег̆ѵ̀ рзѵ̀ іхуарҕо̀уп 2% зѵ̀ і̀рѵӣнѵ̀ 50 коп. ҩаҕлі̀как азѵ̀.
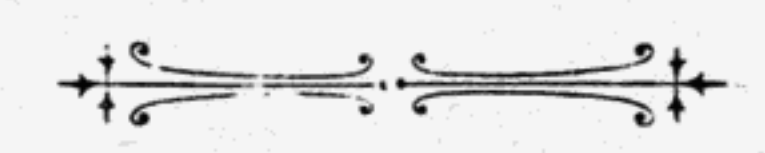
Педікулі̀н—акутҕуѐі алаҟуѐі і̀рѵ̀ҕуҭоуа ахуа̀чаҟуа рѵнѵрӷа̀га хущӯп 50 коп. пакѐтк.